



Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Pinja Itkonen, Kati Kuronen, Marjo Malinen

Huolesta toimintaan

Huoltilanteisiin puuttuminen varhaiskasvatuksessa

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi (AMK)

Sosiaalialan koulutusohjelma

Opinnäytetyö

7.11.2019

Tekijät Otsikko	Pinja Itkonen, Kati Kuronen, Marjo Malinen Huolesta toimintaan – Huolutilanteisiin puuttuminen varhaiskasvatuksessa
Sivumäärä Aika	42 sivua + 2 liitettä 7.11.2019
Tutkinto	Sosionomi (AMK)
Tutkinto-ohjelma	Sosiaalialan tutkinto-ohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Varhaiskasvatus
Ohjaajat	Lehtori Miia Ojanen Lehtori Niina Pietilä
<p>Monimuotoisen opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa varhaiskasvatuksen henkilöstölle materiaalia hyödynnettäväksi tilanteessa, jossa lapsesta herää huoli. Tarkoituksena oli madaltaa varhaiskasvatushenkilöstön kynnystä reagoida lapsesta heräävään huoleen, ja helpottaa huolta herättävien asioiden puheeksi ottamista sekä oman tiimin, että vanhempien kanssa. Opinnäytetyön tilaaja on Touhula Jokilaiva.</p> <p>Varhaiskasvatuksen merkitys on keskeinen lasten ja perheiden hyvinvoinnin edistäjänä. Varhaiskasvatus on merkittävä osa lapsen elämää, ja siellä kohdataan suuri osa pikkulapsiperheitä. Opinnäytetyössä käsitellään huolutilanteissa toimimista, huolen puheeksi ottamisen, huolen vyöhykkeiden, ennaltaehkäisevän lastensuojelun ja moniammatillisuuden kautta. Huolen puheeksi ottaminen tulee vastaan lähes jokaisella varhaiskasvattajalla perheiden kanssa työskennellessä. Puheeksi ottaminen saatetaan kokea hankalaksi, koska sen voidaan pelätä hankaloittavan työskentelysuhteita vanhempien kanssa. Moniammatillinen työ on merkittävää, jotta perheet saavat tuloksellisia ja laadukkaita palveluja lähellä perheen arkista toimintaympäristöä.</p> <p>Opinnäytetyön tuotoksena syntyi kolme posteria, joiden aiheet ovat: mitä tehdä kun huoli herää, huolen puheeksiotto, sekä huolen vyöhykkeet. Postereiden toteuttamiseen päädyttiin, koska sen todettiin olevan parhaiten soveltuva muoto aiheelle postereiden nopean hyödynnettävyyden vuoksi. Posterit on laadittu yhteistyössä työelämäkumppanin kanssa. Toiminnallisena osuutena järjestettiin kaksi perehdytystilaisuutta, joissa esiteltiin posterit henkilökunnalle, sekä syvennyttiin tarkemmin aiheeseen liittyvään teoriaan. Perehdytystilaisuuksien tavoite oli auttaa työntekijöitä ottamaan posterit osaksi työskentelyä. Postereita voi halutessaan hyödyntää soveltaen muissakin varhaiskasvatyksiköissä.</p> <p>Postereiden hyödynnettävyyttä on vaikeaa arvioida, koska mahdollisuutta sen pitkäaikaiseen seurantaan ei ollut. Aiheen käsittelyn tarpeellisuus jäi perehdytystilaisuuksien myötä hieman epäselväksi, ja se olisikin ollut hyödyllistä kartoittaa ensin. Opinnäytetyön tuotos koetaan kuitenkin onnistuneeksi, ja postereiden uskotaan olevan hyödyllinen apuväline varhaiskasvatyksiöissä.</p>	
Avainsanat	Varhaiskasvatus, Varhainen puuttuminen, Huolen puheeksiotto, Moniammatillisuus

Authors Title	Pinja Itkonen, Kati Kuronen, Marjo Malinen From Concern to Action – Addressing Concern in Early Childhood Education
Number of Pages Date	42 pages + 2 appendices 7 November 2019
Degree	Bachelor of Social Services
Degree Programme	Social Services
Specialisation option	Early Childhood Education
Instructors	Miia Ojanen, Senior Lecturer Niina Pietilä, Senior Lecturer
<p>The aim of this multiform Bachelor's thesis was to produce material for kindergarten personnel to use in situations when there is concern for the child. The purpose was to lower the threshold for early childhood education staff to respond to the concern for the child and to make it easier to broach issues of concern with both their own team and parents. The thesis was commissioned by Touhula Jokilaiva.</p> <p>The importance of early childhood education is central to the well-being of children and families. Early childhood education is a significant part of a child's life and a large proportion of families with young children are encountered there. The main themes of the thesis were broach of concern, zones of concern, preventive child welfare and multi-professional cooperation. Almost every early childhood educator working with families encounter a situation where they must broach a concern about a child. Broaching may be felt difficult because it might be feared to harm connection between personnel and parents. Development of multi-professional cooperation is important to provide families with productive and high-quality services close to the family's everyday environment.</p> <p>The aim of this thesis was to produce three safeguarding posters. The topics of the posters were How to proceed in case of concern, Broach a concern and Zones of concern. Posters were found to be the most appropriate format for the subject due to their quick availability of the posters. The posters were designed in cooperation with the working partner. The practice-based part of the thesis was to organize two sessions to introduce the posters and theory in the background. The purpose of these sessions was to assist personnel incorporate posters into their everyday work. The posters can also be used in other early childhood education units.</p> <p>It is difficult to measure the usability of the posters because there was no opportunity for a long-term observation. After the introduction of the posters, the need for addressing the topic remained slightly unclear, and consequently could have been surveyed before starting the thesis. The posters designed during this thesis are, however, found successful, and posters are regarded as a useful tool in early childhood education.</p>	
Keywords	early childhood education, early childhood intervention, broach a concern, multiprofessionality

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Varhaiskasvatus	3
3	Lastensuojelu	5
3.1	Ennaltaehkäisevä lastensuojelu	5
3.2	Lastensuojeluilmoitusvelvollisuus	7
3.3	Lastensuojeluilmoitusta estäneet tekijät	9
4	Huolen herääminen	12
4.1	Huolen vyöhykkeet	12
4.2	Huolen puheeksiotto	13
4.3	Dialogisuus	15
5	Moniammatillisuus	17
5.1	Moniammatillisuus varhaiskasvatuksessa ja lastensuojelussa	17
5.2	Perhetyö varhaiskasvatuksessa	19
5.3	Työntekijöiden kokemuksia moniammatillisesta yhteistyöstä	20
6	Posterit	23
7	Perehdytystilaisuudet	25
7.1	Teoriaa perehdytystilaisuuksien taustalla	25
7.2	Perehdytystilaisuuksien suunnitelma	29
7.3	Perehdytystilaisuuksien toteutus	31
7.4	Palaute ja reflektio perehdytystilaisuuksista	33
8	Prosessin kuvaus	39
9	Pohdinta	41
	Lähteet	43
	Liitteet	
	Liite 1. Posterisarja	
	Liite 2. Palautelomake, posterien perehdytystilaisuudet	

1 Johdanto

Varhaiskasvatus on merkittävä osa lapsen arkea. Varhaiskasvatushenkilöstö tapaa niin lasta kuin vanhempiakin päivittäin. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on järjestää lapsen suunnitelmallinen ja tavoitteellinen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostama kokonaisuus (Varhaiskasvatustalaki 540/2018 § 2). Varhaiskasvatushenkilöstön sekä vanhempien havainnoilla ja keskusteluilla on suuri merkitys lapsen hyvinvoinnin turvaamisessa. Varhaiskasvatushenkilöstön tulee olla heti yhteydessä vanhempiin, jos lapsen hyvinvoinnista herää huoli. Luottamuksellinen ilmapiiri on tärkeä huoltajien ja henkilöstön välillä, jotta yhteistyö toteutuu myös haastavissa tilanteissa, eli esimerkiksi kun huoli otetaan puheeksi. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018.) Lastensuojeluilmoitusvelvollisten osaamisessa on kuitenkin havaittu tiedon ja koulutuksen puutetta lastensuojeluilmoituksen tekemiseen liittyen (Ellonen – Humppi 2010: 79). Lastensuojelulain tarkoitus on turvata lapsen oikeus turvalliseen, kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun (Lastensuojelulaki 417/2007 § 1).

Opinnäytetyömme tavoitteena oli tuottaa varhaiskasvatushenkilöstön työtä tukeva kokonaisuus, johon kuuluu kolme posteria, sekä perehdytystilaisuus postereista. Postereiden tarkoituksena on toimia kasvattajien apuvälineenä tilanteessa, jossa lapsesta herää huoli. Posterit käsittelevät huolen vyöhykkeitä, huolen puheeksi ottamista, sekä sitä, miten kyseisessä päiväkodissa edetään, kun huoli lapsesta herää. Opinnäytetyömme yhteistyökumppani on Touhula Jokilaiva, jossa yhteyshenkilömme mukaan on kiinnostusta ja tarvetta tämän aiheen käsittelylle. Opinnäytetyömme on monimuotoinen.

Koemme, että opinnäytetyöllämme voimme tarttua varhaisen puuttumisen kehityskohteeseen, ja auttaa parantamaan varhaiskasvatushenkilöstön taitoa tunnistaa lapsen tai perheen tarve lastensuojelulle. Kirjallisuuteen tutustuessamme huomasimme, että apu perheelle saattaa tulla liian myöhään, koska lastensuojeluilmoituksia ei tehdä heti huolen herätessä (Arnkil – Eriksson 2012: 34; Paavola 2010: 8–10,12; Pölkki – Vornanen 2016: 591). Meidän ymmärryksemme mukaan kaikki eivät näe varhaiskasvatusta selkeästi ennaltaehkäisevänä lastensuojelutyönä, ja huolen puheeksi ottaminen sekä lastensuojeluilmoitusten tekeminen koetaan haasteellisiksi. Opinnäytetöitä on tehty jonkin verran aiemmin lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen yhteistyöstä. Näissä opinnäytetöissä on tehty laajempia oppaita aiheeseen liittyen (ks. Itkonen – Jääskeläinen 2012; Heroum –

Koskimäki 2017; Strandén – Turpeinen 2017.) Yhdessä tilaajan kanssa näimme tarpeen tiiviille ja helposti hyödynnettävälle materiaalille.

Aloitamme opinnäytetyömme käsittelemällä varhaiskasvatuksen merkitystä ennaltaehkäisevänä lastensuojelutyönä, sekä sitä, kenellä on lastensuojeluilmoitusvelvollisuus. Tämän jälkeen käymme läpi lapsesta heräävää huolta huolen vyöhykkeiden, huolen puheeksioton sekä dialogisuuden kautta. Käsittelemme myös moniammatillisuuden tärkeyttä. Esittelemme tekemämme posterit. Postereiden sisältämän aiheen perusteella olemme suunnitelleet henkilökunnalle pidettävät perehdytystilaisuudet. Käymme tilaisuuksien suunnitelman sekä toteutuksen läpi. Lopuksi esittelemme myös koko opinnäytetyön prosessin ja arvioimme omaa toimintaamme koko prosessin ajalta.

2 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen tavoitteellista ja suunnitelmallista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta. Toiminnassa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatuksen toimintamuotoja ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito sekä avoin varhaiskasvatustoiminta. Varhaiskasvatusta voivat saada lapset, jotka eivät vielä ole kouluiässä. Varhaiskasvatusta voivat saada myös vanhemmat lapset, jos erityiset olosuhteet sitä vaativat. Lain tarkoituksena on muun muassa antaa lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet, turvata lasta kunnioittava toimintatapa ja mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet, tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve ja tukea, varmistaa ja suunnitella toteutuvaksi lapsen mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Varhaiskasvatusta suunniteltaessa, organisoidessa ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lasten etu. Kunnan on järjestettävä varhaiskasvatusta siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa on tarvetta. Varhaiskasvatusympäristön on oltava oppimista edistävä, kehittävä sekä turvallinen ja terveellinen lapsen ikä, kehitys ja muut edellytykset huomioon ottaen. (Varhaiskasvatuslaki 2018/540 § 1–5.)

Varhaiskasvatuksen merkitys lasten ja perheiden hyvinvoinnin edistäjänä on keskeinen, onhan varhaiskasvatus nykyaikana suuri osa lapsen elämää ja kohdataanhan varhaiskasvatuspalveluissa valtaosa pikkulapsiperheistä. Vuonna 2018 varhaiskasvatukseen osallistui yli 250 000 lasta, eli 74% kaikista suomalaisista 1-6 vuotiaista lapsista. Kunnalliseen varhaiskasvatukseen päiväkodeissa osallistui 76% eli noin 190 000 lasta. Palveluseteliä käytti 11%, eli liki 28 000 lasta. Palvelusetelin ansiosta perhe voi valita lapselle yksityisen varhaiskasvatuspaikan lähes samalla hinnalla, kuin kunnallisenkin paikan. (Kuoppala – Säkkinen 2019: 1–2.) Näistä luvuista voimme siis päätellä varhaiskasvatuksen piirissä olevan hyvin suuren määrän lapsia. Näin ollen varhaiskasvatuksen laadulla on vaikutusta lukuisten lapsien ja perheiden elämään. Laadukas varhaiskasvatus ja hyvä perushoito ovat edellytyksiä sille, että lapsi voi kasvaa täysivaltaiseksi ja kykeneväksi ihmiseksi (Heinonen ym. 2016: 180–182).

Jokaiselle päiväkodissa tai perhepäivähoidossa varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella laaditaan henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. Sen perustana on lapsen etu ja tarpeet. Varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa, ja sitä päivitetään tarvittaessa, tai vähintään kerran vuodessa. Suunnitelman

laadintaan osallistuvat lapsen kasvatuksesta, opetuksesta ja hoidosta vastaavat henkilöt, lapsen huoltajat sekä lapsi itse. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018: 9–10.) Maarit Alasuutarin ja Pentti Alasuutarin teoksessa varhaiskasvatussuunnitelman periaatetta lähestytään hallinnan näkökulmasta. He esittävät, että lapsikohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat ovat eräänlainen seulonnan muoto, jolla ”erityistoimenpiteitä vaativat tapaukset” voidaan löytää. Lapsikohtaisuus varhaiskasvatussuunnitelmissa nähdään koskevan vain näitä erityisen tuen tarpeisia lapsia, ja muiden osalta varhaiskasvatussuunnitelmat toistavat samaa kaavaa. Kasvatuskumppanuuden todetaan toteutuvan kehnosti. Vanhempien ja varhaiskasvatushenkilöstön keskustellessa kasvatuksesta päiväkodin toimintaan viitataan lähinnä toteavasti. Sen sijaan perheiden kasvatustehtävää ohjeistetaan päiväkodin toimesta tarkemmin päivähoitoinstituutioiden tavoitteiden mukaisesti. Tämä vahvistaa asiantuntijoiden roolia vanhempien osallisuuden kustannuksella. (Alasuutari – Alasuutari 2014: 52–53.)

Varhaiskasvatushenkilöstön ja vanhempien yhteistyö luo perheille, lapsille ja varhaiskasvattajille tärkeitä hyötyjä. Henkilöstön on kuitenkin vaikeaa toteuttaa ja hyödyntää yhteistyötä. Suurimmaksi yhteistyötä vaikeuttavaksi tekijäksi työntekijät mainitsevat ajan puutteen. Erilaiset koulutukset, ikä ja asema organisaatiossa voivat myös hankaloittaa yhteisen näkemyksen löytymistä. (Kaukoluoto 2010: 66.) Myös Huhtanen näkee perhekesisyyden tärkeänä, mutta vaikeana osa-alueena varhaiskasvatuksessa. Päiväkotiin on matalampi kynnys kertoa ongelmistaan, kun vaikkapa mielenterveyspalveluihin tai terveyskeskukseen. Näin ollen päiväkotia on paikka, jossa perhe saa mahdollisimman varhain tarvitsemaansa tukea. (Huhtanen 2004: 188, 201–202, 207.) Varhaiskasvatuksella on hyvät mahdollisuudet auttaa perheitä, sillä he seuraavat perheen arkea ja heillä on luontevat kontaktit perheisiin (Paavola 2010: 25). Päivähoitojärjestelmän asiakastyössä perinteisesti keskitytään asiantuntijoiden johtamaan moniammatilliseen työmuotoon. Varhaiskasvatuksen asiakastyö, jossa perheet ovat kumppaneita, on matalan kynnyksen toimintamuoto. Osalla perheistä saattaa kuitenkin olla vakavampia haasteita, kuten päihde- ja mielenterveysongelmia, jolloin perhe tarvitsee laajempaa tuki- ja turvaverkostoa. (Huhtanen 2004: 201–202, 207.) Hujala, Puonti ja Saarnio esittävät, että perheen hyvinvoinnin nähdään tukevan lapsen hyvinvointia. Vanhempia tukemalla voidaan ehkäistä ongelmien syntymistä (Hujala – Puonti – Saarnio 2004: 159).

3 Lastensuojelu

Lastensuojelun tulee edistää lapsen suotuisaa kehitystä ja hyvinvointia. Lastensuojelun tehtävä on tukea vanhempia, huoltajia sekä muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä. Lastensuojelun tulee pyrkiä ehkäisemään lapsen ja perheen ongelmia sekä puuttua niihin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Lastensuojelun tarvetta arvioitaessa ja toteuttaessa on otettava ensisijaisesti huomioon lapsen etu. Lastensuojelua toteutetaan esimerkiksi tekemällä asiakassuunnitelma sekä järjestämällä avohuollon tukitoimia. Lastensuojelua on myös kiireellinen sijoitus, huostaanotto, niihin liittyvä sijaishuolto sekä jälkihuolto. Kunnan tehtävä on huolehtia siitä, että ehkäisevä lastensuojelu sekä lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu vastaa kunnassa esiintyviä tarpeita. Lastensuojelun tulee olla laadultaan sellaista, että se takaa lapsille ja perheille heidän tarvitsemansa avun ja tuen. (Lastensuojelulaki 417/2007 § 3, 4, 11.)

Suomessa keskeisellä sijalla lastensuojelun tarvetta synnyttävissä tekijöissä on esimerkiksi köyhyys, mielenterveys- ja päihdeongelmat, käyttäytymisongelmat sekä kasvatuskysymykset. Myös lasten laiminlyönti tai väkivallan ja hyväksikäytön muodot voivat aiheuttaa tarvetta lastensuojelulle. (Hujala – Puonti – Saarnio 2004: 285.) Vanhempien heikolla koulutustasolla ja matalalla sosioekonomisella asemalla on yhteys lapsen hyvinvointiongelmien yleisyyteen (Paananen – Gissler 2014: 213). Nykyisen lain tulkinnan mukaan lastensuojelun asiakkaana olevien lasten asiakkuuden syihin liittyviä tietoja ei voi koota valtakunnalliseen rekisteriin. Tämän takia ajantasaista tietoa lastensuojelutarpeeseen johtavista syistä on heikosti saatavilla. (Heino 2009: 64.)

3.1 Ennaltaehkäisevä lastensuojelu

Ehkäisevän lastensuojelun tarkoitus on edistää ja turvata lapsen kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tukea vanhemmuutta. Ennaltaehkäisevänä lastensuojeluna voidaan pitää kaikkia kunnan perus- ja erityispalveluita, jotka tätä tehtävää toteuttavat. (Lastensuojelulaki 2007/417 § 3a.) Varhaiskasvatuksen ennaltaehkäisevä tukeminen konkretisoituu hoitovastuun jakamisena, kun lapsi on osan päivästä muualla, mikä vähentää perheen kuormitusta (Pärnä 2012: 6).

Päiväkodissa ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä on osaltaan myös lapsen hyvinvointiin liittyvän tiedon dokumentoiminen. Kaikille varhaiskasvatukseen osallistuville lapsille

laaditaan yksilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. Sitä voidaan pitää yhteiskunnallisena interventiona pienten lasten ja heidän perheidensä elämään. (Alasuutari – Alasuutari 2014: 30.) Soccan raportissa kerrotaan lapsen hyvinvointiin liittyvän dokumentoinnin merkityksestä. Dokumentoinnin myötä lapsen tilanne voi selkiytyä vanhemmille. Vanhemmille välittyy tunne, että perheen asioita arvostetaan. Tämä on vanhemmuuden ja perheen tukemista. Varhaiskasvatuksen dokumentointi on tärkeä osa tiedon välittämistä lapsen tuleviin kasvuympäristöihin ja viranomaisyhteistöihin. (Lipponen – Salmi 2013: 15.) Varhaiskasvatuksella on keskeinen asema tuen tarpeen tunnistamisessa. Yksilön näkökulmasta varhaiskasvatuksen ennaltaehkäisevässä lastensuojelussa korostuu se, miten varhaiskasvatuksessa voidaan tukea lapsen kasvua ja kehitystä, vanhemmuutta ja toisaalta myös ehkäistä pulmia ja tarjota tukea jo esiintyvien haasteiden kohdalla. Yhteiskunnallisesta näkökulmasta korostuu puolestaan tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja syrjäytymisen ehkäisy. Varhaiskasvatuksella on suuri merkitys erilaisten lähtökohtien ja oppimisen edellytyksien tasaamisessa. (Heinonen ym. 2016: 180–182.)

Varhaisella puuttumisella tarkoitetaan lapsen asioihin tarttumista, kun aikuisella herää huoli lapsesta. Huolenaiheet voivat olla hyvin monenlaisia, muun muassa lapsen kehitykseen, elämäntilanteeseen ja yleiseen hyvinvointiin liittyviä. Varhaiskasvatuksessa on aina pyritty ennaltaehkäisemään ongelmia ja vastaamaan erilaisilla toimenpiteillä lapsen erityisen tuen tarpeisiin. Varhaisessa puuttumisessa tarvitaan useita eri asiantuntijoita ja moniammatillisuus onkin keskeinen piirre varhaisessa puuttumisessa. Varhaiskasvatus on tärkeä varhaisen puuttumisen toimintaympäristö alle kouluikäisillä. Varhaista puuttumista ei nähdä vain lapsen ja lapsilähtöisiin ongelmiin paneutumisenä, vaan ongelmiin puuttuminen koskee koko perhettä. Lasten ja perheen ongelmat ovat usein haastavia ja niihin vaikuttavat useat eri tekijät. Ongelmien onnistunut käsittely edellyttää eri ammattikuntien osaamista ja paneutumista tilanteeseen. Yhdessä sovittujen yhteistyökäytäntöjen ja periaatteiden tulisi olla kaikkien tiedossa sovellettavissa, kun tilanne vaatii puuttumista. (Huhtanen 2004: 188–190, 204.)

Nykypäivänä suomalainen palvelujärjestelmä näyttää puuttuvan tilanteeseen vasta, kun ongelmia on jo ilmennyt, vaikka tiedetään, että varhaislapsuudessa ja lapsuudessa esiintyviin merkkeihin on kiinnitettävä huomiota jo hyvissä ajoin ennen vaikeiden oireiden ilmaantumista. Ongelmat terveydessä ja hyvinvoinnissa ilmenevät usein vasta pitkän ajan kuluttua. (Paananen – Gissler 2014: 214.) Vanhempien kokemuksen mukaan apua on hyvin saatavilla lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyviin huoliin, kun taas vanhemmuuteen ja perhe-elämään liittyviin huoliin apua koettiin olevan saatavilla paljon heikommin.

Avun saatavuutta voi heikentää esimerkiksi palveluihin hakeutumattomuus, ehkäisevien palvelujen niukat resurssit ja varhaisen tunnistamisen ja huolen puheeksi ottamisen toteutumattomuus ja puutteellisuus. Tilanteen ratkaisemiseksi tulisi lisätä varhaisen tuen järjestämistä, tukea vanhempia hakeutumaan omaehtoisesti palveluihin ja vahvistaa ammattihenkilöstön kykyjä varhaisen tuen tarpeiden tunnistamiseen esimerkiksi päiväkodissa ja neuvolassa. (Halme – Perälä 2014: 225.)

Heinon mukaan päivähoiton lapsiryhmissä, kuten muissakaan peruspalveluissa ei ole riittäviä voimavaroja tukea oireilevia lapsia, jonka myötä varhaista tukea ei ole saatavilla tarpeeksi ajoissa, ja näin haasteet pääsevät syvenemään ja kasautumaan. Varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun, kuten muidenkin erityispalvelujen, yhteistyötä tulisi kehittää ja niiden saatavuutta parantaa. Näin ollen ehkäisevä lastensuojelu toimisi. (Heino 2014: 289.) Ehkäisevä lastensuojelu voidaan nähdä taloudellisesti järkevänä, koska korjaavan lastensuojelun kulut ovat suuria. Lastensuojelun kustannuksissa suurin menoerä ovat sijoitukset. Helsingissä, Espoossa, Vantaalla, Tampereella, Turussa sekä Oulussa sijoitusten kustannukset olivat vuonna 2016 yli 262 miljoonaa euroa vuodessa. Lastensuojelun kokonaiskustannuksista tämä oli 78,8 prosenttia. (Hiekkavuo 2017.) Jo tämän takia ehkäisevään lastensuojelutyöhön tarvitaan lisää resursseja.

3.2 Lastensuojeluilmoitusvelvollisuus

Lastensuojeluilmoitusvelvollisuus koskee muiden viranomaisten ohella myös sosiaali- ja terveysalan ammattihenkilöitä. Näin ollen varhaiskasvatuksen henkilökunnalla on ilmoitusvelvollisuus salassapitosäädöksistä huolimatta, jos he havaitsevat lapsen tilanteen edellyttävän lastensuojelutarpeen selvittämistä hoidon ja huolenpidon puutteen tai kehitystä vaarantavien olosuhteiden takia. (Lastensuojelulaki 2007/417 § 25.) Lastensuojeluilmoituksen voi tehdä puhelimitse, kirjallisesti lomakkeella tai käymällä virastossa. Joidenkin kuntien sivuilta löytyy sähköinen lomake, jonka avulla lastensuojeluilmoituksen voi tehdä. Lastensuojeluilmoituksen voi tehdä kuka tahansa. (Lastensuojelun käsikirja 2019.) Kun lastensuojeluasias on tullut vireille, sosiaalityöntekijän tai muun lastensuojelun työntekijän on arvioitava välittömästi lapsen tarve kiireelliselle lastensuojelulle. (Lastensuojelulaki 2007/417 § 26.)

Vuonna 2018 78875 lapsesta tehtiin lastensuojeluilmoitus. Ilmoitusten määrä kasvoi edellisestä vuodesta 5 prosenttia. (Lastensuojelu 2018.) Heino tuo esiin tekstissään, että

vuonna 2012 Sosiaalitalo Oy:n tekemän selvityksen mukaan liki kolmasosa alle kouluikäisiin lapsiin kohdistuneista ilmoituksista on johtanut asiakkuuteen. Mitä nuorempi on lastensuojeluilmoituksen kohteena oleva lapsi, sitä useammin ilmoitus on johtanut toimenpiteisiin. Neuvolan ja päivähoiton osuus lastensuojeluilmoitusten tekijöistä on vähäinen, puolet ilmoituksista on tullut poliisilta ja opetustoimelta. Lähes puolet, 47% lastensuojelutarpeen selvityksistä, johti uuteen asiakkuuteen. Uusien asiakkuuksien suhde tehtyihin lastensuojeluilmoituksiin on nousussa. (Heino 2014: 290–291.)

Kun sosiaalihuollon työntekijä on saanut tiedon sosiaalihuollon tarpeessa olevasta henkilöstä, tulee arvioida kiireellisen avun tarve välittömästi. Henkilöllä on oikeus saada palvelutarpeen arviointi, ellei se ole jossain tapauksissa tarpeetonta, esimerkiksi jos tarve palvelulle on tilapäistä. Palvelutarpeen arviointi on aloitettavatta viimeistään seitsemän päivän kuluessa yhteydenotosta, jos kyseessä on erityistä tukea tarvitseva lapsi. Arviointi on saatettava loppuun viiveettä, erityisen tuen tarpeessa olevan lapsen kohdalla aika on kolme kuukautta. Jos palvelutarpeen arvioinnin kohteena on aikuinen, on tarpeen selvittää kyseisen henkilön hoidossa olevien lasten tilanne. Palvelutarpeen arvioinnissa tulee ottaa huomioon, että arviointi tulee tehdä yhteistyössä asiakkaan ja tarvittaessa hänen omaisensa ja läheisensä ja muiden toimijoiden kanssa. Palvelutarpeen arviointi sisältää yhteenvedon asiakkaan tilanteesta ja tuen tarpeesta, sosiaalihuollon ammattihenkilön johtopäätökset asiakkuuden edellytyksistä, asiakkaan mielipiteen ja näkemyksen palvelutarpeestaan ja asiakkaan ja työntekijän arvion omatyöntekijän tarpeesta. (Lapset, nuoret ja perheet 2019.)

Lastensuojelulaki muuttui vuonna 2010. Lastensuojelun keskusliitto sekä Talentia toteuttivat 2010 kesällä verkkokyselyn, jonka tarkoituksena oli selvittää lastensuojelulain vaikutusta eri ammattiryhmien ehkäisevän lastensuojelun mahdollisuuksiin. Vastaajista 23,3% oli varhaiskasvatuksen työntekijöitä, lukumäärältään heitä oli 120. Paavola esittää kyselyn tulosten osoittavan, että varhaiskasvatuksessa tehtävien lastensuojeluilmoitusten määrä nousi vähiten lakimuutoksen jälkeen suhteessa nuorisotoimeen, kouluun, ja neuvolaan. Tästä ei voida päätellä, onko lastensuojeluilmoitusten tekeminen ollut hyvällä tasolla varhaiskasvatuksessa jo ennen lakimuutosta, vai oliko lakimuutos vaikutukseton. Peruspalveluissa, eli esimerkiksi varhaiskasvatuksessa, on toivottu, että lastensuojelulaki mahdollistaisi tiedon välittymisen siitä, miten lastensuojeluilmoitukset etenevät ja saako perhe apua. Tämä lisäisi avoimuutta kaikkien toimijoiden välillä. Varhaiskasvatuksen työntekijät kaipaavat koulutusta lastensuojeluun. Tutkimuksessa ilmeni, että varhais-

kasvatuksen työntekijöillä ei ole tarpeeksi tietoa lastensuojeluun liittyen, ja he eivät välttämättä tiedä, milloin lastensuojeluilmoituksen voi tehdä. Työntekijät kokevat, että varhaiskasvatusyksiköiden johtajien mielestä lastensuojeluilmoituksen tekemiseen ei riitä pelkkä huoli. (Paavola 2010: 3–6,12, 25.)

Sosiaalitoimen työntekijät kokevat puolestaan lastensuojeluilmoituksia tehtävän ajoittain liian myöhään, jolloin perheen haasteisiin ei ole enää mahdollista puuttua varhaisessa vaiheessa. Työn koetaan kasautuvan sosiaalityöntekijöille. (Paavola 2010: 10–11.) Vornanen ja Pölkin tekemässä tutkimuksessa sosiaalitoimen työntekijät kokevat, että lastensuojeluilmoituksia tehdään liian harvoin (Pölkki – Vornanen 2016: 591). Myös Arnkil ja Eriksson (2012: 34) tuovat tekstissään esiin saman, eli turhia ilmoituksia sosiaalitoimeen ei tule. Varhaiskasvatuksen työntekijöiden koetaan luottavan liikaa omaan ammatitaitoonsa työskennellä perheen kohtaamien haasteiden kanssa (Pölkki – Vornanen 2016: 591). Tämä voi olla osasy siihen, että lastensuojeluilmoituksia tehdään niukasti.

3.3 Lastensuojeluilmoitusta estäneet tekijät

Lastensuojeluilmoitusten tekemistä saattavat vaikeuttaa monet moniammatilliseen yhteistyöhön ja lastensuojelua koskevaan tietopohjaan liittyvät tekijät. Lastensuojeluilmoituksen tekemisen esteenä saattaa välillä olla huoli siitä, että ilmoitus olisi tarpeeton tai se johtaisi turhan voimakkaisiin toimenpiteisiin, esimerkiksi huostaanottoon. Ilmoituksen tarkoituksena on kuitenkin se, että lastensuojelun työntekijän tulee tutkia lapsen tilanne sekä käynnistää tarvittavat tukitoimet. Lastensuojeluilmoituksen voidaan pelätä huonontavan asiakassuhdetta, sekä tuovan huonoja seurauksia niin asiakkaille kuin työntekijöillekin. Myös ilmoitusvelvollisilla olevat kielteiset kokemukset lastensuojelusta voivat vaikuttaa siihen, että lastensuojeluilmoitus jätetään tekemättä. Työntekijän on tärkeää tietää, että perhe saa tietoonsa mikä yhteistyötaho on ilmoituksen tehnyt. Tästä syystä on hyvä olla avoin perhettä kohtaan, ja kertoa heille suoraan huolen heräämisestä. Avointa yhteistyötä ei voi syntyä, jos asioita salaillaan. (Arnkil – Eriksson 2012: 33–34; Hietamäki – Kuusinen – Pursi – Rajala 2017: 417–418.)

Lastensuojeluilmoitusprosessin ei välttämättä sisälly yhteistyötä lastensuojeluilmoituksen tehneen ja ilmoituksen vastaanottajan välillä, eli esimerkiksi varhaiskasvatuksesta ilmoituksen tehnyt ei tee yhteistyötä lastensuojelun kanssa ilmoituksen teon jälkeen. Lastensuojeluilmoituksen tekovaiheessa ja sen jälkeen tulevassa työskentelyssä on tar-

keää kiinnittää huomiota tiedon jakamiseen ja yhteistyön parantamiseen. On tärkeää panostaa yhteistyön esteiden poistamiseen ja samalla arvioida yhteistyön tarvetta. Luottamus lastensuojeluilmoitustapausten yhteydessä ilmenee lastensuojelutyöntekijän ja ilmoittajan välisessä suhteessa sekä kokemuksesta, miten luotettava perheen tilanteesta tehdyt johtopäätökset ovat. Luottamuksen rikkoutuminen saattaa vaikeuttaa lastensuojeluilmoituksen tekemistä nostamalla sen tekemisen kynnyksiä. Näkemyserot asiakkaan tilanteesta ilmenevät ilmoittajan kannalta heidän ja lastensuojelun työntekijöiden erilaisissa tulkinnoissa perheen ongelmien vakavuudesta. Ilmoituksen tekijät kokevat tarkastelevansa tilannetta kokonaisvaltaisemmin ja että heillä on enemmän erityisasiantuntemusta ja tietoa verrattuna lastensuojeluun. Sosiaalityöntekijän koetaan haluavan tehdä oma arvionsa perheestä ja heidän tilanteestaan ilman lastensuojeluilmoituksen tekijän luomia ennakkokäsityksiä. Samalla ilmoittaja kokee, että hänen tärkeä tietonsa voi jäädä käyttämättä. (Hietamäki ym. 2017: 424, 427.)

Tiedon jakaminen liittyy lapsen tilannetta koskevan huolen vuoksi tehtävään yhteistyöhön ja tiedonkulkuun lastensuojeluilmoituksen tekemisen ammattilaisen ja sosiaalityöntekijän välillä. Tiedon jakamiseen on velvollisuus lastensuojeluilmoitusta tehdessä. Lastensuojeluilmoitus tehdään usein siten, että lasta koskeva huoli välitetään sosiaalityöntekijälle kirjallisesti ilman vuorovaikutusta. Sama taho saattaa tehdä monia lastensuojeluilmoituksia ilman muuta yhteistyötä lastensuojelun kanssa. Lastensuojeluilmoitus voi sisältää vain vähän tietoa lapsen ja hänen perheensä tilanteesta verrattuna lastensuojeluilmoituksen tekijällä olevaan tietoon, mutta sitä voidaan täydentää tekemällä yhteistyötä. (Hietamäki ym. 2017: 422, 427.) Tietojen vaihtoon ja salassapitoon liittyy usein haasteita. Tietojen vaihtoon ja salassapitoon liittyvät ongelmat ovat haaste myös päiväkodin ja lastensuojelun välisessä työskentelyssä. Tietojen vaihto voi olla haastavaa ryhmän jäsenten välisten yhteydenpidon ongelmien vuoksi. Esimerkiksi tietojen luovuttamista sosiaalityöntekijälle voidaan varoa, koska sosiaalityöntekijä on lastensuojelussa ja tietojen jakamisen voidaan pelätä johtavan lapsen huostaanottoon. Sitoutumattomuus yhteiseen työhön voi johtua luottamuksen puutteesta. Luottamuksen puute liittyy usein stereotyyppioihin ja ennakkoluuloihin. (Heinonen ym. 2016: 25–26.)

LaskeTut-hankeessa tehdyssä tutkimuksessa lastensuojeluilmoituksen tehneillä oli kokemus siitä, että heidän tekemistään lastensuojeluilmoituksista ei ollut puhuttu asiakkaiden kanssa tarkoituksenmukaisesti. He kokivat, että heidän kertomiaan asioita oli käytetty väärin tai heidän näkemyksensä ymmärretty liian niukasti. Ilmoituksen tehnyt ammattilainen olisi esimerkiksi halunnut olla paikalla, kun asiakkaan kanssa keskusteltiin

ilmoittajan kertomista seikoista. Ilmoittajat kokivat luottamuspulaa sosiaalityöntekijöitä kohtaan. Ilmoitusvelvolliset ovat tuoneet esille odotuksia toiminnan vastavuoroisuudesta lastensuojeluilmoitusvaiheessa ja sen jälkeisessä työskentelyssä. Odotukset liittyivät esimerkiksi yhteydenpitoon, tietojen antamiseen, asiakkaan kanssa toimimiseen ja yhteydenottopyyntöihin vastaamiseen. Yhteistyön odotukset koskevat lastensuojeluilmoituksen tekemisen lisäksi lastensuojeluilmoituksen käynnistämää työskentelyä. Keskeiseksi yhteistyön tavaksi koettiin osallistuminen lastensuojeluilmoituksen johdosta tehtävään lastensuojeluilmoitustarpeen selvitykseen. Parhaimmillaan yhteistyö toteutuu moniammatillisena työskentelynä, jossa toimitaan yhdessä ja sovitaan eri toimijoiden rooleista ja työnjaosta. (Hietämäki ym. 2017: 423–425.)

4 Huolen herääminen

Varhaiskasvatuksen piirissä lapsi voi tarvita tukea kehityksen eri osa-alueilla, tai tilanteissa, joissa lapsen kasvuolot ovat vaarantuneet. Mikäli lasten kanssa työskentelevällä herää huolta lapsesta, asiaan tulee puuttua viipymättä. (Luo luottamusta, suojele lasta n.d.) Vaikka varhaiskasvatuksen keskiössä on lapsi, on tärkeää tunnistaa perheen merkitys lapsen hyvinvoinnille. Varhaiskasvatuksessa kohdataan perheitä säännöllisesti, mikä auttaa huomaamaan, jos lapsen tai perheen tilanteessa ilmenee jotain huolta herättävää. (Heinonen ym. 2016: 180–182.) Työntekijä voi esimerkiksi konsultoida muita työntekijöitä, jos tuntee epävarmuutta siitä, miten toimia. Vaikka huoli tuntuisi työntekijästä epämääräiseltä, kannattaa ryhtyä toimiin sen oikeellisuuden selvittämiseksi. (Luo luottamusta, suojele lasta n.d.) Työntekijän on tärkeää muistaa, että odottaminen harvoin hälventää huolta, mutta silloin toimintamahdollisuudet heikkenevät (Arnkil – Eriksson 2012: 1). Kunnissa ja työyksiköissä tulisi olla yhdenmukaiset sovitut menettelytavat, joilla huoliin puututaan (Halme – Perälä 2014: 225).

Yhteistyöpäiväkotimme yksi toive oli, että tuottaisimme posterin siitä, miten toimia, kun huoli lapsesta herää. Yhteyshenkilömme antoi meille muutamia todellisia case-esimerkkejä, joita työntekijät ovat kohdanneet päiväkodissa. Näissä tilanteissa henkilöstö oli kokenut olonsa epävarmaksi siitä, miten tulisi toimia. Yhteyshenkilömme koki, että näissä tilanteissa voisi olla tarvetta selkeälle materiaalille, jossa olisi toimintaohjeet vaiheittain. Näin työntekijä voisi käyttää materiaalia työnsä tukena, kun huoli lapsesta on herännyt.

4.1 Huolen vyöhykkeet

Huolta voidaan jakaa eri vyöhykkeisiin. Huolen vyöhykkeitä ei kuitenkaan saa käyttää asiakkaiden, perheiden tai kenenkään luokitteluun tai rekisteröintiin. Huolen vyöhykkeet ovat kehitetty vain omien työskentelysuhteiden, tilanteiden sekä yhteistyötarpeiden jäsentelyyn. Ensimmäisellä tasolla ei ole huolta lainkaan. Siinä työntekijä kokee, että yhteisön ja toisen ihmisen asiat ovat hyvin. Vuorovaikutus sekä suhde henkilöön toimii. Tällöin esimerkiksi lapsen kanssa työskentelevä kokee, että hänellä on valmiuksia tukea lapsen kasvua ja kehitystä. Hän havaitsee oman toiminnan ja muiden asioiden sujuvan niin kuin pitääkin ja tuottavan haluttuja tuloksia. Toisena on pienen huolen vyöhyke. Siinä työntekijällä käy pieni huoli tai ihmettely mielessä. Pieni huoli voi olla jopa toistuvaa, mutta työntekijällä on kuitenkin vahva luottamus siihen, että hän voi auttaa. Työskentely

ja toivotut muutokset tilanteeseen ovat vielä tehtävissä pääasiassa omin keinoin ja erityisen yhteistyön tarve on vähäistä. (Lapset, nuoret ja perheet 2019.)

Kolmas vyöhyke on tuntuvan huolen vyöhyke tai huolen harmaa vyöhyke. Näissä tilanteissa työntekijä kokee kasvavaa huolta, kaipaa tilanteeseen lisää tukea ja kontrollia, mutta on samalla epävarma ja pelkää liioittelevansa. Tuki ja kontrolli eivät ole vastakkaisia toimia, kun pyrkimyksenä on edistää toisen elämänhallintaa ja omatoimisuutta. (Lapset, nuoret ja perheet 2019.) Kontrollilla tarkoitetaan tilanteen hallinnan lisäämistä rajoittamalla jotain epätoivottua toimintaa, kuten päihteiden käyttöä (Huhtanen 2004: 204). Tuella pyritään vahvistamaan myönteisiä prosesseja ja rajoittamaan kielteisiä. Tärkeää on, että toista ei tehdä riippuvaiseksi kontrollista tai tuesta. Huolen harmaalla vyöhykkeellä on epäselvää, keitä kokonaisuudessa on mukana, mitä kukakin tekee, onko kyseessä kuitenkin pienempi pulma vai suuremman huolen paikka, ja mikä olisi paras toimintatapa ongelman ratkaisemiseksi. Harmaata vyöhykettä leimaa siis epäselvyys. Ainoa täysin selvä asia on, että tilannetta ei voi yksin määrittellä eikä se ole omassa hallinnassa. Näin harmaalla vyöhykkeellä tarvitaan yhteistoimintaa ja sen aikaansaaminen vaatii dialogeja. (Lapset, nuoret ja perheet 2019.)

Neljäs vyöhyke on suuren huolen vyöhyke. Työntekijä kokee, että hänen keinonsa ovat lopussa. Hän ennakoi, että asiakkaalle eli lapselle, nuorelle tai perheelle käy huonosti ja tilanteeseen on saatava muutos heti. Työntekijä arvioi asiakkaan olevan välittömässä vaarassa. Jos pulmatilanteet pitkittyvät ja työntekijä kokee, ettei hänellä riitä enää keinoja, huolet voivat kasvaa suuriksi. Tarvittavat yhteistyötahot ja -kumppanit halutaan heti mukaan toimintaan. Jos suuri huoli herää heti työskentelyn alussa, otetaan käyttöön kriisityömenetelmät ja tehdään tiivistä yhteistyötä eri tahojen kanssa. Jos tarjolla on hyvää kriisityötä, suuret huolet saadaan selvitettyä nopeasti. Jos taas tällaista työskentelyä ei ole, palvelujärjestelmä joutuu helposti itsekin kriisiin jokaisen kriisin kohdatessa. (Lapset, nuoret ja perheet 2019.)

4.2 Huolen puheeksiotto

Yhteyshenkilömme mukaan yhteistyöpäiväkotimme henkilöstö on kokenut, että heillä ei ole tarpeeksi tietoa esimerkiksi siitä, miten huolen voisi ottaa puheeksi. Huolen puheeksi ottamista hoitavat päiväkodissa usein samat henkilöt, mutta henkilöstö kokee, että kaikilla olisi tärkeää olla valmiudet puheeksiottoon. Tällöin huolen puheeksi ottaminen olisi mahdollista kenelle tahansa päiväkodin varhaiskasvattajalle. Yhteyshenkilömme kertoi,

että Keravalla on järjestetty kunnallisen päiväkodin työntekijöille koulutusta huolen puheeksiottoon, mutta yksityiset päiväkodit eivät ole tätä saaneet. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos kouluttaa paikallisia toimijoita, jotka kouluttavat työntekijöitä omissa kunnissaan huolen puheeksiottoon (Lapset, nuoret ja perheet 2019).

Huolen puheeksi ottaminen on tilanne, joka tulee varmasti monella päiväkodin työntekijällä vastaan jossain vaiheessa perheiden kanssa työskennellessä. Huolen puheeksioton menetelmää voidaan hyödyntää, kun lapsen liittyvä huoli halutaan ottaa puheeksi vanhempien kanssa. Puheeksi ottaminen saatetaan kokea hankalaksi, koska sen voidaan pelätä loukkaavan ja näin ollen huonontavan kontaktia esimerkiksi lapsen vanhempiin. Jos huolta ei oteta puheeksi, ongelmat saattavat alkaa kasvaa. (Lapset, nuoret ja perheet 2019.) Huolen puheeksiottotilanteessa on tärkeää kohdata asiakas kunnioitavasti. On tärkeää pohtia rauhassa, mistä asioista työntekijä on huolissaan lapsen liittyen. Työntekijä voi miettiä, mitä tapahtuisi, jos asiaa ei ottaisi puheeksi. Ennen keskustelua kannattaa miettiä vaihtoehtoisia tapoja huolen ilmaisemiseen ja lauseita voi kirjata ylös ennen keskustelutilannetta. Asiat tulisi muotoilla niin, ettei niitä tulkita moitteeksi tai syytteeksi. Tilannetta helpottaa, jos työntekijä ennakoii, miten vanhemmat mahdollisesti reagoivat ja miten keskustelu saattaa edetä. Jos työntekijä uskoo, että vanhempi suuttuu tilanteesta, hän voi miettiä, voisiko asian muotoilla vielä paremmin. Suuttumus on kuitenkin inhimillinen reaktio, eikä sitä kannata varsinaisesti pelätä. (Arnkil – Eriksson 2012: 12–18.) Puheeksi ottaminen saattaa jännittää työntekijää, ja hän voi kokea epävarmuutta omasta osaamisestaan. Asian lykkääminen saatetaan kokea helpommaksi. Työntekijällä on kuitenkin velvollisuus toimia. Olisikin paras, jos asian ottaisi puheeksi se henkilö, jolla huoli lapsesta tai perheestä on herännyt. (Luo luottamusta, suojele lasta n.d.)

Työntekijän on tärkeää kiinnittää huomiota sanattomaan viestintään, jottei se ole ristiriidassa puheen kanssa. Hankalissa tilanteissa kannattaa hyödyntää työparin tukea puheeksiotossa. Työntekijän on tärkeää huomioida perheen vahvuudet, sillä tällöin keskustelussa on helpompaa pitää yllä positiivinen ilmapiiri. Lapsen liittyvä huoli jaetaan perheelle, ja pyydetään apua lapsen tukemiseen. Varhainen puheeksiotto mahdollistaa sen, että perheen kanssa voidaan aloittaa yhteistyö mahdollisimman varhaisessa vaiheessa (Lapset, nuoret ja perheet 2019.) On tärkeää huomioida aiempi työskentely perheen kanssa, jos saman asian kanssa on työskennelty jo aiemmin. Työntekijä voi pohtia, millä tavalla tuki toisi tilanteeseen uudenlaista kehitystä. Tilanteesta tulee ottaa huomioon aika ja paikka. Perheellä on oikeus rauhalliseen tilaan, jossa salassapitovelvollisuus säilyy. Jos mahdollista, tapaamisen voi sopia etukäteen ja kertoa vanhemmille, mistä on

tarkoitus keskustella. Puheeksiottotilanteen jälkeen on tärkeää pohtia, etenikö keskustelu toivotulla tavalla ja vähenikö työntekijän huoli. (Arnkil – Eriksson 2012: 12–17.)

Arnkil ja Eriksson (2012) esittelevät tuloksia huolen puheeksiottokokeiluista. Kokeiluissa on käytetty menetelmää, jossa on valmiit ohjeet huolen puheeksi ottamiseen. Menetelmää on kokeiltu ja kehitetty monien vuosien ajan ja mukana on ollut laajasti lasten kanssa työskenteleviä tahoja sekä ammattilaisia. Huolen puheeksi ottamisen menetelmää on toteutettu aidoissa asiakastilanteissa. Tutkimuksesta kävi ilmi, että kahdessa kolmasosassa asiakastilanteista puheeksioton arvellaan tuottavan pulmia työskentelyn jatkamisen kanssa. Nämä osoittautuivat tutkimuksessa vain oletuksiksi. Alle kolmasosassa puheeksiottotilanteista oli kohdattu haasteita, mutta asiakkaan hämmentyminen tai suuttuminen oli ollut vain alkureaktio. Tutkimus osoitti, ettei yksikään kontakti vanhempiin vaikeutunut pahasti puheeksioton takia. (Arnkil – Eriksson 2012: 18–19.) Myös Heinosen ym. (2016: 189) teoksessa peräänkuulutetaan yhteisesti sovittujen ja kirjattujen periaatteiden ja menettelytapojen merkitystä huolen puheeksiotossa, jolloin henkilökunnan vaihtuvuuskaan ei heikennä yhtenäisiä työskentelytapoja. Kun asiakkaita lähestytään tavalla, joka ei ole loukkaava, heidän reaktionsa on yleensä myös odotettua myönteisempi (Lapset, nuoret ja perheet 2019). Tilanteen etenemiselle on siis suuri merkitys sillä, miten työntekijä tuo asiansa esiin.

4.3 Dialogisuus

Jokaisessa organisaatiossa on erilaisia ihmisiä ja jokaisella on omat valmiutensa kohdata toinen ihminen. Toiset osaavat paremmin olla vuorovaikutuksessa ihmisten kanssa ja toiset tarvitsevat enemmän harjoitusta. Erityisen vaativaksi vuorovaikutusosaamisen tekee tilanteiden vaihtuvuus ja se, että ihmisten kanssa työskennellessä ei ikinä voi olla varma jonkin metodin toimivuudesta. Asiakkaiden tilanteet voivat olla vaikeita ja asiakas voi olla haluton keskustelemaan. Asiakas voi kohdistaa työntekijään vihaa ja uhmaa. Näihin tilanteisiin kenelläkään ei ole valmista ratkaisua. Tilanteeseen pitää asennoitua rauhallisesti. Dialogisuus on tärkeää sosiaalialan työssä ja on hyvä ymmärtää, mitä dialogisuus pitää sisällään. Dialogisessa työskentelyssä korostetaan tilan antamista uutta synnyttävälle vuoropuhelulle. Dialogilla tarkoitetaan vähintään kahden ihmisen kasvokkain tapahtuvaa vuorovaikutusta. Vastavuoroisuus dialogisuudessa tarkoittaa sitä, että osapuolet reagoivat toistensa toimintoihin välittömästi. Dialogisesti asioita ajatteleva olettaa, että hänellä on oikeus ottaa kantaa asiakkaan tilanteeseen, koska hän on luonut

hyvän suhteen asiakkaaseen. Tällöin asiakas kykenee ottamaan annetun tiedon vastaan ja merkityksellisenä käyttöönsä. (Lyyra 2004: 120; Mönkkönen 2007: 20–29, 93.)

Tieto ja ymmärrys tilanteesta rakennetaan keskustelussa yhdessä asiakkaan kanssa. Täydellistä yhteistä ymmärrystä tuskin voidaan kuitenkaan saavuttaa ikinä, koska ihmiset tulkitsevat asioita eri tavalla oman historiansa ja kokemuksensa kautta. Sekä asiakastyössä että moniammatillisessa yhteistyössä puhutaan riittävästä yhteisymmärryksestä. Dialogisessa keskustelussa keskusteluyhteyden ja tasavertaisen suhteen luominen on olennaista sen sijaan, että vuorovaikutuksen tavoite on vain ongelmien analysointi. Keskeistä dialogisen suhteen luomisessa on yhteiset hämmästyksen hetket, kun työntekijä uskaltaa mennä alueelle, josta hänelläkään ei ole riittävästi tietoa. Tieto voidaan näin yhdessä rakentaa. Asiakastyössä dialogisuutta voidaan edistää pyrkimällä yhteiseen ymmärrykseen ja asettumalla toisen asemaan. Ammattilaiselle tämä ei aina ole helppoa. Dialogisessa asiakastyössä vuorovaikutus hahmotetaan sosiaalisena kokonaisuutena. (Mönkkönen 2007: 92–97.)

5 Moniammatillisuus

Moniammatillisuus on tärkeää tämän päivän työelämässä (Hirvonen – Hujala – Kekoni – Laulainen – Mönkkönen 2019; Pärnä 2012; Tanskanen – Timonen-Kallio 2009). Moniammatillinen yhteistyö viittaa eri ammattikuntien väliseen yhteistyöhön organisaation sisällä tai eri organisaatioiden välillä. Moniammatillinen yhteistyö on dynaaminen ja jatkuvasti määrittyvä käsite, jonka sisältöä ja merkitystä luodaan laajemmin organisaation tasolla, mutta myös yksittäisten työryhmien vuorovaikutustilanteissa. Vuorovaikutustilanteissa käsite saa myös yksilöllisiä tulkintoja, riippuen siitä, mitä käsite merkitsee eri ammattikunnille. Moniammatillinen yhteistyökulttuuri syntyy yksittäisten työntekijöiden ja paikallisten työryhmien moniammatillisuuden käsitteelle antamista merkityksistä. Kulttuuri joko kannustaa tai rajoittaa yhteistyökäytäntöjen kehittymistä. Yksinkertaisesti moniammatillinen yhteistyö tarkoittaa eri koulutuksen saaneiden, eri ammattinimikkeillä työskentelevien ja monenlaisista taustayhteisöistä tulevien työntekijöiden yhteistyön tekemistä mahdollisimman hyvin asiakkaan parhaaksi, työntekijöiden oman erityisosaamisen ja tiedon tuomista yhteiseen käyttöön sekä asiakkaiden ja toisten ammattiryhmien edustajien kohtaamista joustavasti. (Pärnä 2012: 48–50.) Pärnän lisäksi Tanskanen ja Timonen-Kallio tuovat esiin moniammatillisuuden merkityksen erityisesti perheiden kanssa tehtävässä työssä (Tanskanen – Timonen-Kallio 2009: 29–31).

Moniammatillisuus on tärkeää, koska nykyään sosiaali- ja terveysalalla tulee vastaan yhä monimutkaisempia ongelmia ja ammattilaisten on työskenneltävä yhdessä saadakseen nämä ongelmat ratkaistuksi (Isoherranen 2012: 19). Sosiaali- ja terveydenhuollon kompleksisen toimintaympäristön vuoksi tarvitaan jaettava asiantuntijuutta ja tiivistä yhteistyötä eri asiantuntijoiden välillä. Moniammatillisuus voidaan nähdä erilaisten verkostojen yhteistoimintana, viranomaisten keskinäisenä yhteistyönä tai organisaation ulkoisen tai sisäisen yhteistyön muotoina. (Hirvonen ym. 2019: 15–16.)

5.1 Moniammatillisuus varhaiskasvatuksessa ja lastensuojelussa

Monialaisen yhteistyön tavoitteena on varmistaa varhaiskasvatuksen toteutuminen lasten tarpeita vastaavasti. Kunnan on toimittava monialaisessa yhteistyössä ja luotava yhteistyörakenteet järjestäessään varhaiskasvatusta. Varhaiskasvatuksessa tehdään yhteistyötä neuvolan, lastensuojelun sekä muiden sosiaalipalveluiden ja terveydenhuollon toimijoiden kesken. Erityisesti yhteistyön merkitys korostuu, kun jollain taholla herää huoli lapsen hyvinvoinnista tai kehityksestä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

2018: 34–35.) Nykyään moniammatillisen yhteistyön roolia korostetaan myös ennaltaehkäisevässä työssä, eikä se rajoitu vain haastaviin asiakastilanteisiin. Moniammatillisen yhteistyön kehittyminen on tärkeää, jotta lapset, nuoret ja heidän perheensä saavat vaikuttavia, tuloksellisia ja laadukkaita palveluja lähellä perheen arkista toimintaympäristöä. (Pärnä 2012: 4–6.) Myös Huhtanen tuo esiin ennaltaehkäisevässä työssä moniammatillisuuden tärkeyden ja sen, että päiväkotia on alle kouluikäisten lasten keskeinen varhaisen puuttumisen ympäristö (Huhtanen 2004: 189).

Pärnä (2010) tarkastelee Lastensuojelullisen varhaiskuntoutuksen kehittäminen ja toteuttaminen -kehittämishanketta ja siitä saatuja kokemuksia moniammatillisesta yhteistyöstä ja sen kehittämisestä. Pärnän tutkimuksen tulos on, että yhteistyön käynnistymisen edellytys on asiakaslähtöisen yhteistyötarpeen tunnistus. Luottamuksen syntyminen helpottaa moniammatillisia neuvotteluja ja mahdollistaa ammattien välisten rajojen ylittämisen. (Pärnä 2012: 6.) Hujala, Puonti ja Saarnio esittävät, että perheen hyvinvoinnin nähdään tukevan lapsen hyvinvointia. Vanhempia tukemalla voidaan ehkäistä ongelmien syntymistä (Hujala – Puonti – Saarnio 2004: 159). Vuonna 2015 Itä-Suomessa tehdyssä tutkimuksessa tutkittiin perheitä, jotka ovat varhaiskasvatuksen lisäksi lastensuojelun asiakkaita. Vastaajilta tuli positiivista palautetta työntekijöiltä saadusta tuesta sekä osaamisesta vanhemmuuteen liittyen. Kriittikkiä tuli esimerkiksi varhaiskasvatushenkilöstön resurssien vajavaisuudesta. (Pölkki – Vornanen 2016: 581–586.)

Lapsen haastavan käytöksen taustalla on erilaisia syitä, jotka johtuvat lapsesta itsestään tai hänen lähiympäristöstään. Lähiympäristön syitä ovat esimerkiksi perheen kriisit, avioero ja päihdeongelmat. Lasten käyttäytymisvaikeudet ovat haaste päiväkodin henkilökunnalle ja vanhemmille. Lapsen lähiympäristöön ja sitä kautta lapsen käyttäytymisen haasteisiin voidaan vaikuttaa moniammatillisella yhteistyöllä. Lapsien ja perheiden ongelmat voivat olla monisyisiä ja usein vaikeita, ja niiden tuloksekas ratkaiseminen edellyttää osaamista useista eri ammattikunnista. Perheiden moninaisuuden vuoksi tarvitaan erilaisia tukipalveluja ja työotteita. (Huhtanen 2004: 197–198, 204.)

Lastensuojelun sosiaalityössä tehdään harvoin yhteistyötä vain perheen kanssa. Perheen luonnolliseen verkostoon kuuluu usein sukulaisia. Perheellä voi olla olemassa myös yhteistyökumppaneita, kuten neuvola, päiväkotia ja koulu, ennen kuin auttajien verkostot kasautuvat. Yhteistyösuhteita on voitu luoda jo paljon ennen lastensuojeluasiakkuutta. Jos yhteistyö jo toimivien yhteistyösuhteiden kanssa olisi parempaa, asiakkaita

voitaisiin auttaa selviämään arjessa helpommin. Perheen tulisi itse voida osallistua verkostokeskusteluihin, johon yhteistyötahot osallistuvat. Kun lapsesta herää huoli esimerkiksi päiväkodissa, lapsen kanssa toimivat työntekijät ja mahdolliset erityispalvelut kerätään pohtimaan yhdessä, miten lasta voitaisiin auttaa ja tukea jo siinä tilanteessa. Varhaiskasvatus on siis tärkeä kumppani lastensuojelulle lapsen tukemisessa. (Tanskanen – Timonen-Kallio 2009: 29–31.)

5.2 Perhetyö varhaiskasvatuksessa

Perhetyö on yksi varhaisen tuen muodoista, ja siihen panostamalla voidaan ehkäistä korjaavien palveluiden tarvetta. Perhetyön saaminen ei vaadi lastensuojelun asiakkuutta. Perhetyötä järjestetään kunnissa eri tavoin. Sitä voi olla saatavilla neuvolan, varhaiskasvatuksen tai koulun yhteydessä. Perhetyön tarkoituksena on tukea erityistä tukea tarvitsevaa lasta ja hänen kehitystään. Vuonna 2018 perhetyön piiriin kuului 17 691 perhettä. Perhetyö on suunnitelmallista ja pitkäjänteistä työskentelyä, jonka tarkoitus on vahvistaa perheen voimavaroja ja parantaa perheen keskinäistä vuorovaikutusta. Perhetyössä voidaan työskennellä monien erilaisten asioiden parissa. Perhetyön tarkoitus on esimerkiksi tukea vanhemmuutta, ohjata lasten kasvatuksessa, ohjata kodin arjen hallinnassa sekä vahvistaa perheen toimintakykyä. Pääasiassa perhetyö tapahtuu perheen kotona. Perhetyöntekijältä vaaditaan esimerkiksi taitoa kohdata lapsia ja vanhempia, tietoa lapsen kasvusta ja kehityksestä, sekä tuntemusta lapsen kasvatusta ohjaavista palveluista, sillä perheillä voi olla monenlaisia ja päällekkäisiä haasteita. (Lapset, nuoret ja perheet 2019.)

Yhteyshenkilömme kertoi meille, että Keravan kaupungilla toimii perhetyöntekijä, johon päiväkodin henkilöstön on mahdollista ottaa yhteyttä tarvittaessa. Perhetyöntekijän yhteystiedot voi antaa myös suoraan perheelle, jos perhetyöntekijän avusta ollaan kiinnostuneita. Yhteyshenkilön mukaan Touhula Jokilaivassa perhetyöntekijän kanssa ei ole tehty juurikaan yhteistyötä. Esimerkiksi Varsinais-Suomessa perhetyöntekijöitä on hyödynnetty paljon varhaiskasvatuksessa. Lape-muutosohjelman yhtenä tavoitteena on ollut siirtyä enemmänkin ehkäisevään työhön korjaavan sijasta. Perhetyön näkyminen päiväkodissa on yksi esimerkki tästä ehkäisevästä työstä. Perhetyötä hyödyntämällä olisi mahdollista säästää lastensuojelun kustannuksissa pidemmällä aikavälillä, kun lastensuojelun tukitoimia ei tarvittaisi enää niin usein. (Luoto 2018: 31-32.)

Kieku-projektissa saatiin hyviä kokemuksia perhetyöstä varhaiskasvatuksessa. Projektissa kehitettiin työmalli, jossa päiväkotiin palkattiin perhetyöntekijä. Perhetyöntekijä oli välittömästi apua tarvitsevien vanhempien tukena, kiinteästi päiväkodin työyhteisön jäsenenä ja toimi yhteyshenkilönä eri erityisasiantuntijoiden kanssa, kuten lastensuojelun sosiaalityöntekijän kanssa. Työmalli sopi hyvin varhaiskasvatukseen. Varhaisen tuen, matalan kynnyksen ja nopean reagoinnin työmallilla voitiin perinteistä mallia paremmin auttaa pienten lasten perheitä selviytymään ongelmallisissa elämäntilanteissa. (Kaukoluoto 2010: 192–198.) Kehitimme posterit työkaluksi nopeampaan reagointiin huolta aiheuttavassa tilanteessa. Kieku-projektissa henkilökunnan koulutuksella todettiin olevan oleellinen merkitys siihen, että vuorovaikutuksen, toiminnallisten menetelmien ja perhetyöntekijän merkitys ja tärkeys ymmärrettiin ja hyödynnettiin. Projektiin liittyvät koulutukset tuottivat työntekijöille reflektointiin mahdollisuuden ja työntekijät muodostivat uutta tietoa perheiden tilanteista ja tuen tarpeista. (Kaukoluoto 2010: 192–198.) Opinnäyte-työssämme postereiden perehdytystilaisuudet tarjoavat työntekijöille tilaisuuden syventää osaamistaan ja ottaa posterit käyttöön työnsä apuvälineinä.

Löysimme monia hankkeita perhetyön ja päiväkodin välisestä yhteistyöstä (esim. Kaukoluoto 2010; Luoto 2018). Tästä huolimatta perhetyötä on vain harvassa päiväkodissa, vaikka sen vaikutukset on todettu kaikissa esittelemissämme lähteissä hyödylliseksi. Talentian ja Lastensuojelun keskusliiton kyselyssä vastaajat toivoivat perhetyöntekijöiden lukumäärän suhteutettavaksi lapsimäärään, samankaltaisesti kuin erityislastentarhanopettajien kohdalla jo toimitaan. (Paavola 2010: 21.) Perhetyö on lastensuojelun ohella näkökantamme mukaan tärkeä yhteistyökumppani varhaiskasvatukselle. Yleisesti vanhemmat tarvitsivat tukea väsymykseen ja kotiaskareisiin (Ovaska 2004: 59–61). Näihin haasteisiin varhaiskasvatuksessa toimivalta perhetyöntekijältä voisi saada apua nopeasti ja matalalla kynnyksellä.

5.3 Työntekijöiden kokemuksia moniammatillisesta yhteistyöstä

Talentian ja Lastensuojelun keskusliiton toteuttamassa kyselyssä varhaiskasvatuksen työntekijöiltä tuli eniten kritiikkiä yhteistyön toimivuudesta lastensuojelun kanssa verrattuna muihin peruspalveluihin. Monissa vastauksissa tuli ilmi, että yhteistyö on vähäistä, ja vaihtoehtoisuus haittaa sitä. Varhaiskasvatuksen työntekijät kokevat, että ennaltaehkäisevästä lastensuojelusta on liian vähän tietoa, ja resurssit ovat liian pienet. Neuvoiloissa ja varhaiskasvatuksessa kaivataan konkreettista apua varhaiseen tukemiseen. Kokemukset kuitenkin vaihtelivat kuntien mukaan. (Paavola 2010: 8–10, 25.) Pienissä

kunnissa kokemukset yhteistyön toimivuudesta olivat parempia. Keskikokoisissa kunnissa, joissa asukasluku on 30 000-50 000 asukasta, kokemukset yhteistyön toimivuudesta olivat heikompia. (Paavola 2010: 8.) Vuonna 2017 Keravan asukasluku oli 35 579 (Talous- ja tilastotietoa 2019). Näin ollen Kerava lukeutuu keskikokoisiin kuntiin. Osassa kunnista kokemukset olivat positiivisia, koska varhaiskasvatuksen työntekijöille oli järjestetty koulutusta lastensuojelusta ja yhteistyö varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun välillä oli lisääntynyt (Paavola 2010: 25).

Talentian ja Lastensuojelun keskusliiton kyselyn tulokset osoittavat, että varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun välisessä yhteistyössä on paljon kehittämisen varaa. Sosiaalityöntekijät ovat monesti vaikeasti tavoitettavissa. Yleisesti kyselyssä oli koettu tyytymättömyyttä sosiaalityöntekijöiden suureen vaihtuvuuteen ja kiireeseen. Tämä vaikeuttaa perheen avun saantia, ja usein perhe saattaa saada kontaktin auttavaan tahoon vasta, kun lastensuojeluilmoitus on jo tehty. Tällöin perheeltä jää saamatta varhainen tuki. Varhaiskasvatushenkilöstö kokee lasta koskevan tiedon kulkevan huonosti ja lastensuojelun piiloutuvan salassapitovelvollisuuden taakse. Tällä tarkoitetaan sitä, että perhe on saattanut antaa luvan välittää lasta koskevaa tietoa varhaiskasvatukselle, mutta lastensuojelu pitää tiedon salaisena. Varhaiskasvatuksen työntekijät kokivat myös, ettei heillä ole tarpeeksi tietoa siitä, milloin lastensuojeluilmoituksen voi tehdä. Sosiaalitoimen kokemukset yhteistyön toimivuudesta ovat vaihtelevia. Sosiaalitoimen työntekijöiden mielestä peruspalveluissa kaivataan enemmän lastensuojelun osaamista, sillä heidän mielestään ehkäisevään työhön ei panosteta tarpeeksi. Peruspalveluiden työntekijöillä tuntui olevan jokseenkin väärä kuva sosiaalityöntekijöiden tehtävistä ehkäisevässä lastensuojelussa. (Paavola 2010: 8–12.)

Vuonna 2015 tehdyssä tutkimuksessa varhaiskasvatuksen työntekijät kertoivat, että osa vanhemmista ei anna sosiaalitoimen välittää tietoa lastensuojelun asiakkuudesta varhaiskasvatukseen. Työntekijöiden mielestä tämä ei ole lapsen edun mukaista. Työntekijät kokivat yleisesti heillä olevan melko hyvät suhteet vanhempiin, mutta niiden muodostuminen vie aikaa. Osalla vanhemmista on itsellään haasteita, esimerkiksi mielenterveysongelmia, joita vanhemmat haluavat käsitellä varhaiskasvatushenkilöstön kanssa. Tämä puolestaan vie aikaa lapsen asioiden läpikäymisestä. Sosiaalitoimen työntekijät antoivat positiivista palautetta varhaiskasvatuksen työntekijöiden tekemästä työstä lastensuojelun asiakkaiden kanssa. (Pölkki – Vornanen 2016: 588, 591.)

Sosiaali- ja terveyspalveluissa on haasteita riittävien resurssien kanssa. Taloudelliset ja ajalliset resurssit voivat hankaloittaa moniammatillista työskentelyä. Moniammatillinen yhteistyö voidaan kokea kielteisenä, koska sen ajatellaan vievän aikaa muilta tehtäviltä ja lisäävän työmäärää. Eri organisaatioissa työkäytännöt eivät usein mahdollista osallistumista moniammatilliseen työhön ja tällöin tiimityölle ei ole mahdollista varata kunnolla aikaa. Johdon olisi tärkeää järjestää työolot niin, että työntekijöillä on mahdollisuus osallistua moniammatilliseen työskentelyyn. Työkäytäntöjen lisäksi toinen tavallinen moniammatillisen työskentelyn este on resurssien puute. Joissain organisaatioissa on annettu resurssien puutteen vuoksi selkeät ohjeet siitä, milloin moniammatilliseen yhteistyöhön ei tulisi lähteä mukaan. Tämä hankaloittaa työskentelyä muiden osallistujien näkökulmasta. Useissa tutkimuksissa on havaittu, että moniammatillisissa tiimeissä tai verkostoissa eri osapuolet saattavat tarkastella yhteistä tehtävää liiaksi vain omasta ja kapeasta näkökulmasta. Osapuolet tiimeissä työskentelevät erillään ja ammattilaiset eivät tällöin uskalla mennä oman osaamisalueensa ulkopuolelle ja ryhtyä rakentamaan osaamista yhdessä muiden kanssa. (Heinonen ym.: 21–22.)

6 Posterit

Idea postereiden toteuttamiseen lähti ensimmäisestä tapaamisestamme tilaajapäiväkodissa. Yhteyshenkilömme toivoi henkilöstön saavan työn tueksi helposti hyödynnettävää materiaalia, johon tutustuminen ei veisi liikaa aikaa. Totesimme yhdessä, että esimerkiksi opas ei palvelisi tarkoitustaan, koska sen selaamiseen ei todennäköisesti olisi tarpeeksi aikaa. Näin ollen koimme yhdessä posterit toimivaksi materiaaliksi, jolloin ne voisi kiinnittää esimerkiksi toimistoon. Tällöin posterit olisivat helposti työntekijöiden nähtävillä. Sovimme yhteyshenkilön kanssa tekemämme kolme erilaista posteria. Alustavasti olimme ajatelleet aiheiksi huolen heräämisen, huolen puheeksioton ja ehkäisevän lastensuojelun. Päädyimme kuitenkin lopulta siihen, että kolmas posterit käsittelee huolen vyöhykkeitä. Mitä tehdä kun huoli herää -posteriiin (Liite 1 2/3) teimme kaavion, jossa kerrotaan vaihe vaiheelta, miten edetä tilanteessa, jossa lapsesta herää huoli. Huolen puheeksiotto -posterissa (Liite 1 3/3) ohjeistetaan keinoja, joilla heränneen huolen voi ottaa puheeksi huoltajien kanssa. Huolen vyöhykkeet -posterissa (Liite 1 1/3) esittelemme huolen vyöhykkeet työskentelyn jäsentelyn tueksi.

Varhaiskasvatushenkilöstöllä on ilmoitusvelvollisuus salassapitovelvollisuudesta huolimatta, jos he havaitsevat tai epäilevät lapsen kehityksen tai turvallisuuden olevan vaarassa (Lastensuojelulaki 2007/417 § 25). Tämä on Mitä tehdä kun huoli herää -posterimme ydin. Posterissa ohjeistetaan vaihe vaiheelta, miten edetä huolta herättäneen tilanteen käsittelyssä. Posterissa hyödynsimme paljon Keravan kaupungin sivuja, koska tarvitsimme ajankohtaista tietoa siitä, miten huolen herätessä toimitaan, ja mihin paikkoihin voidaan tällöin ottaa yhteyttä. Keravan kaupungin sivuilta löysimme numerot perheyöntekijälle, lastensuojelun päivystäjälle sekä Keski-Uudenmaan sosiaalipäivystykseen. Jos varhaiskasvatuksen työntekijä havaitsee jonkun henkilön olevan sosiaalihuollon palvelujen tarpeessa, työntekijän tulee ohjata henkilöä ottamaan yhteyttä sosiaalihuoltoon. Työntekijä voi myös ottaa itse yhteyttä sosiaalihuoltoon, mutta tässä tapauksessa tarvitaan tuen tarpeessa olevan henkilön suostumus. (Lapset, nuoret ja perheet 2019.) Perheen tuen tarpeen arviointia varten Keravan kaupungin nettisivuilta löytyy kaksi puhelinnumeroa. Yhteydenoton voi hoitaa halutessaan myös tulostettavalla lomakkeella, mutta tällöin se tulee postittaa. Myös nämä tiedot löysimme Keravan kaupungin sivuilta. (Sosiaali- ja perhepalvelut 2019.)

Yhteyshenkilömme kertoi, että päiväkodissa huolta herättävissä tilanteissa puheeksioton tilanteet kasautuvat helposti tietyille työntekijöille. Tämä johtuu todennäköisesti siitä, että

heillä on aikaisempaa kokemusta puheeksiotosta. Koemme tärkeäksi, että kaikilla työntekijöillä olisi valmiudet puheeksiottoon, koska tällöin huolta herättävät asiat voisi ottaa puheeksi se työntekijä, jolla on parhaat suhteet perheeseen. Päätimme koota Huolen puheeksiotto -posteriin pääkohdat, jotka kannattaa huomioida ennen keskustelua sekä sen aikana. Yhteyshenkilömme pyynnöstä toimme posteriin myös neljä esimerkkilauseetta siitä, miten keskustelun voi aloittaa. Hyödynsimme huolen puheeksi ottamisen posterissa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen Lapset, nuoret ja perheet (2019) verkkodokumenttia sekä Arnkilin ja Erikssonin (2012) Huoli puheeksi -teosta. Kolmannen posterimme aihe on Huolen vyöhykkeet. Huoli on jaettu selkeisiin vyöhykkeisiin, ja uskomme, että huolen vyöhykkeet ovat hyödyllinen apu oman huolen jäsentelyyn ja tätä kautta työs-kentelyn ohjaamiseen. Huolutilanteen tullessa eteen posterit voi auttaa hahmottamaan tilannetta ja tilanteen vaatimia toimia. Huolen vyöhykkeet -posterissa hyödynsimme Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen huolen puheeksioton toimintamallia. (Lapset, nuoret ja perheet 2019.)

Kun koimme postereiden olevan valmiita, olimme vielä yhteydessä yhteyshenkilöön. Varmistimme, että kaikilla osapuolilla on samanlaiset ajatukset postereiden lopullisesta sisällöstä ja ulkomuodosta. Lähetimme versiot yhteyshenkilölle sähköisesti, ja hän kommentoi työtä ja esitti uusia toiveita. Lopulliset versiot tulostimme. Posterit voi levittää myös Keravan toisen Touhula-päiväkodin käyttöön sähköisesti, jonne meillä ei ole mahdollisuutta mennä pitämään perehdytystilaisuuksia. Postereiden päivittämisestä vastaa Touhula Jokilaiva.

7 Perehdytystilaisuudet

Opinnäytetyön toiminnallisena osuutena suunnitelmanamme oli järjestää kolme noin puolen tunnin mittaista perehdytystilaisuutta koko Touhula Jokilaivan varhaiskasvatushenkilöstölle. Tavoitteenamme perehdytystilaisuuksille kehittää henkilöstön osaamista siinä, miten tulisi toimia, kun lapsesta herää huoli. Erityisesti halusimme korostaa, että päiväkotiki on tärkeä ympäristö ennaltaehkäisevälle lastensuojelulle. Ensisijaisesti tarkoituksenamme oli ankkuroida posterit henkilökunnan käyttöön. Ensimmäiseen ja kolmanteen tilaisuuteen suunniteltiin osallistuvaksi lastenhoitajia, ja toiseen tilaisuuteen varhaiskasvatuksen opettajia. Tämä jako tuli päiväkodin puolesta, tilaisuudet järjestettiin siis henkilökunnan viikkopalavereiden aikaan. Olemme suunnitelleet tilaisuuksia varten selkeän kokonaisuuden, jossa esittelemme posterit henkilökunnalle. Perehdytystilaisuuksissa oli varattu aikaa myös postereista herääville kysymyksille. Tarkoituksenamme oli osallistaa henkilöstöä, jotta he pääsevät harjoittelemaan esimerkiksi huolen puheeksiotamista. Lisäksi yritimme konsultoida Keravan kaupungin lastensuojelun ja perhetyön työntekijöitä, jotta olisimme saaneet välitettyä perehdytystilaisuuksissa konkreettista tietoa juuri Keravan kaupungin näkökulmasta. Saimme ohjaavalta opettajaltamme kahden Keravan johtavan sosiaalityöntekijän yhteystiedot, ja olimme heihin yhteydessä. Sosiaalityöimessä ollaan tunnetusti kiireisiä, joten kukaan ei ehtinyt vastaamaan yhteydenotto-
pyyntöömme.

Suunnittelimme tilaisuuksiin aloituksen, jossa esittelemme itsemme ja opinnäytetyömme aiheen. Koimme tärkeäksi kerätä palautetta siitä, miten olemme tilaisuuksien järjestämisessä onnistuneet. Aloitusten ja lopetusten täytyy olla selkeät, jotta osallistujat hahmottavat, milloin tilaisuus alkaa ja päättyy. Mietimme myös sitä, miten saisimme työntekijät omaksuma posterimme. Ihmiset oppivat asioita eri tavoin ja tämän takia koulutuksissa tulee käyttää monipuolisia harjoituksia ja opetusmenetelmiä. Ihminen muistaa 10% siitä mitä lukee, 20% siitä mitä kuulee, 50% siitä mitä näkee ja kuulee ja 90% siitä mitä puhuu ja tekee samaan aikaan. (Laino n.d.)

7.1 Teoriaa perehdytystilaisuuksien taustalla

Oppimistyyliä eritellään sen mukaan, mitä oppija pitää parhaimpana toimintatapana opiskellessaan. Oppimistyyliä on useita eri malleja, jotka poikkeavat toisistaan esimerkiksi näkökulman mukaan. Yksi tunnetuimpia oppimistyyli-teorioita on Vainionpään teokses-

saan esittelemä Kolbinin teoria. Kolbin on luokitellut oppijat sen mukaan, edistääkö heidän oppimistaan aktiivinen kokeilu vai reflektiivinen havainnointi. Toinen luokittelu on, oppivatko he konkreettisen kokemuksen avulla vai abstraktilla käsitteellistämällä. Oppimistyyli vaikuttaa siihen, kuinka paljon oppija tarvitsee opettajan tukea oppimiseen, ja millä tavoin. Ensimmäinen tyyppi on konkreettinen, reflektiivinen. Hänelle on tärkeää selvittää, miten kurssisisältö liittyy hänen kokemuksiinsa ja tulevaan ammattiin. Tällöin opettaja on motivoija. Toinen tyyppi on reflektiivinen ja abstrakti oppija. Hän reagoi positiivisesti, kun informaatio esitetään loogisesti ja hänellä on aikaa reflektoida. Hänelle opettaja toimii eksperttina. Kolmas oppijatyyppe on abstrakti ja aktiivinen. Hän reagoi positiivisesti, kun on mahdollisuus työskennellä aktiivisesti hyvin suunniteltujen tehtävien parissa ja oppia yritys-erehdys –menetelmällä. Hänelle opettaja on valmentaja. Kolbinin teorian mukaan neljäs oppimistyyli on konkreettinen ja aktiivinen, hän käyttää mielellään oppimateriaalia uusissa tilanteissa käytännön tilanteen ratkaisemiseksi. Tällöin opettajan pitää pysyä poissa tieltä. (Vainionpää 2006: 68.)

Perehdytystilaisuudessa luonnollisesti perehdytysmateriaali liittyy kasvattajan kokemukseen ja ammattiin. Tämä motivoi kuuntelijaa posteriemme aiheisiin. Reflektiivinen oppija saa aikaa käsitellä tietoa ja kysyä toisilta ja meiltä. Myös yhteiset keskustelut auttavat reflektointiin aiheesta. Suunnittelimme, että perehdytystilaisuudet etenevät posterien mukaan loogisessa järjestyksessä. Yritys-erehdys –menetelmää käytimme case-tapauksessamme, kun osallistujat itse pohtivat, mikä olisi sopiva tapa toimia. Postereita voitilaisuuden jälkeen käyttää itsenäisesti monissa tilanteissa, joten konkreettinen ja aktiivinen oppija on otettu luonnollisesti huomioon.

Toinen lähteessä esitetty teoria on Felderin oppimistyyliteoria. Hänen mukaansa oppimistyyli voidaan jakaa osiin viiden kysymyksen avulla. Ensimmäinen kysymys on, minkä tyyppisestä informaatiosta oppija pitää. Toinen, missä muodossa informaatio on tehokkaimmillaan ja kolmas, miten oppija haluaa informaation organisoituvan. Neljäs kysymys koskee sitä, miten oppijat haluavat käsitellä informaation ja viides sitä, miten oppija etenee kohti ymmärrystä. Ihmiseen kohdistuu jatkuvasti informaatiota, josta vain murto-osa pääsee lyhytkestoiseen muistiin. Tätä valintaa tehdessään aistivat oppijat suosivat aistien kautta tulevaa informaatiota ja intuitiiviset oppijat suosivat informaatiota, joka tulee sisäلتä käsin muistin ja mielikuvituksen kautta. Aistivat oppijat pitävät tosiasioista ja havainnoista ja ovat käytännöllisiä. Aistivat oppijat eivät pidä sekasotkuista tai yllättävistä käänteistä. Intuitiiviset oppijoilla on hyvä mielikuva ja he pitävät tulkinnoista ja käsit-

teistä. Heitä kyllästyttää yksityiskohdat ja toisto. Visuaaliset oppijat saavat enemmän informaatiota näköaistin kautta kuin verbaalisesta materiaalista. Verbaalisella oppijalla asia on päinvastoin. Useimmat ihmiset ovat visuaalisia oppijoita. (Vainionpää 2006: 70-71.)

Induktiiviset oppijat pitävät yksittäisten tapauksien käsittelystä ja pohtimisesta. He etenevät mielellään yksittäisistä tapauksista taustalla olevien periaatteiden ja teorioiden suuntaan. Deduktiiviset oppijat taas pitävät lähtökohtana yleisiä periaatteita, joista voi edetä yksityiskohtiin, sovelluksiin ja seurauksiin. Deduktiiviset oppijat pitävät hyvin jäsenneilystä opetuksesta. Induktiivinen järjestys edistää syvempää oppimista ja parempaa muistissa säilymistä. Aktiiviset oppijat oppivat parhaiten tehdessään jotain, eli muun muassa kokeilemalla asioita ja keksimällä ideoita. Reflektiiviset oppijat taas prosessoivat itseksensä ja pohtivat asioita, ennen kuin he kokeilevat niitä käytännössä. Aktiiviset oppijat oppivat parhaiten ryhmässä, kun reflektiiviset oppijat suosivat yksin tai pareittain työskentelyä. Sarjalliset oppijat käsittelevät informaatiota ja saavat ymmärrystä pieninä ja toisiinsa liittyvinä palasina. Globaalit oppijat taas ottavat informaatiota toisiinsa liittymättöminä palasina ja saavat ymmärrystä laajoina kokonaisuuksina. (Vainionpää 2006: 71-73.)

Perehdytystilaisuudessa aistivat oppijat tulivat enemmän huomioiduksi, mutta myös visuaalisilla oppijoilla oli mahdollisuus oppia posterien kautta, kun ne ovat koko ajan esillä. Yksityiskohtia jouduimme toki kertomaan postereissa ja ne ovat mielestämme hyvin tärkeitä huolitilanteiden kannalta. Yhtä yksittäistä tapausta pohdimme yhdessä. Tapausesimerkkiin sekä keskustelun aloitukseen osallistujat saivat itse miettiä ideoita ratkaisuksi. Postereita käytiin läpi pala palalta, mutta kuitenkin niistä muodostuu yhdessä laaja kokonaisuus.

Vaikka oppijalla olisi mikä tahansa oppimistyyli, hänellä on mahdollisuus tulla erinomaiseksi oman alansa taitajaksi. Opettajalle on tärkeää tiedostaa tyylien erilaisuus ja käyttää erilaisille tyyliille sopivia toimintatapoja. Tarkoitus ei kuitenkaan ole yrittää määrittää jokaisen oppijan oppimistyyliä ja huomioida niitä koko ajan, vaan yrittää kohdentaa opetusta kumpaankin päähän edes osan ajasta. Älykäs toiminta on hyvin tilannesidonnaista, ja kontekstilla on voimakas vaikutus. Jonkin taidon soveltaminen on luontevaa, kun se tapahtuu saman kaltaisessa tilanteesta, kuin missä taito on kehittynyt. Oppimistyyli eivät myöskään ole pysyviä, vaan erilaisten oppimistyylien suosiminen vaihtelee

erilaisissa tilanteissa. Oman oppimistyylin tiedostaminen auttaa oppijaa valitsemaan erilaisia toimintatapoja. (Vainionpää 2006: 73–74.)

On tärkeää miettiä koulutuksen rakennetta etukäteen, jotta osallistujien mielenkiinto pysyy yllä. Koulutuksen rakenne auttaa kouluttajia suunnittelemaan ja osallistujia muodostamaan koulutuksesta kokonaisuuden. Varsinkin aloitusta ja lopetusta kannattaa miettiä tarkasti, sillä nämä useimmin epäonnistuvat, vaikka ovatkin tärkeitä koko koulutuksen kannalta. Aloituksen tarkoitus on saada osallistujien huomio ja johdatella aiheeseen. Lopetuksen tehtävä taas on johdatella kuulijat siihen, että koulutustilaisuus loppuu. Tästä syystä täytyy aina miettiä esitykselle loppu: mihin kouluttaja aikoo lopettaa. Tärkeää lopetuksessa on olennaisten asioiden kertaaminen, yhteenvedon tekeminen ja yhteinen lopetus. Meillä perehdytystilaisuuden pitoon on niin vähän aikaa, että emme koe tarkoituksenmukaisena kerrata juuri kerrottuja asioita. Kuuntelijat eivät jaksakaan pitää yllä kuuntelumotivaatiotaan yli 20 minuuttia. Tämän takia olisi hyvä, että koulutuksessa tapahtuisi rytmimuutoksia, joita saa aikaiseksi muun muassa kysymällä kysymyksiä tai kertomalla esimerkkejä. Erilaiset toimintatavat vahvistavat koulutuksen vuorovaikutuksellisuutta. (Laino n.d.) Me pyrimme käyttämään mahdollisimman paljon toiminnallisia menetelmiä.

Osallistujat kannattaa ottaa huomioon koulutusta suunnitellessa. Suunnittelussa kouluttajat miettivät, mitä osallistujat jo tietävät aiheesta. Meidän posteriemme aiheet ovat tuttuja edes jollain tasolla perehdytykseen osallistujille eli varhaiskasvattajille. Tämän takia emme käy esimerkiksi huolen vyöhykkeitä erityisen tarkasti läpi perehdytyksessä. Koulutuksessa on tärkeää havainnollistaa asioita. Menetelmiä havainnollistamiseen on monia, esimerkiksi Powerpoint on hyvin yleinen. Me päädyimme siihen, että emme tee Powerpoint-esitystä perehdytystilaisuuteen, koska meillä on posterit mukana ja kerromme niistä. Powerpoint esitys olisi vienyt huomiota itse postereilta. Kielellistä havainnollistamista on esimerkiksi lyhyiden lauseiden käyttö ja monimutkaisten termien välttäminen. Sanaton havainnollistaminen on kouluttajan ilmaisua. Yksi tärkein osa-alue on kouluttajan äänenkäyttö. Äänenkäytössä kannattaa pyrkiä pois monotonisesta ja tasaisesta äänenkäytöstä ja pyrkiä vaihtelevaan ja monipuoliseen äänenkäyttöön. Myös tauot pitää muistaa. Kouluttaja ei saa sitoa luonnollisia eleitänsä, vaan kannattaa liikkua ja puhua käsillään, jos se on itselle luonteva tapa esiintyä. Usein paikallaan olo vahvistaa jännittämistä, joten kannattaa kokeilla liikkumista ja suunnitella liikkumista esitykseen. Liikkuminen tekee koulutuksesta dynaamisempaa. (Laino n.d.)

7.2 Pehdytystilaisuuksien suunnitelma

Pehdytystilaisuudet suunniteltiin toteutettavaksi 13.5. ja 14.5. Suunnittelimme pehdytystilaisuuden kulkevan seuraavanlaisesti. Aloitamme pehdytystilaisuudet esittelemällä itsemme. Kerromme osallistujille olevamme varhaiskasvatuspolun sosionomiopiskelijoita Metropolista. Esittelimme opinnäytetyömme aiheen eli varhaiskasvatushenkilöstön osaamisen kehittämisen huoltilanteissa toimimisesta. Tuomme mukamme kolme posteria, jotka esittelemme osallistujille. Kerromme, että posterit jäävät Touhula Jokilaivaan henkilökunnan työn tueksi. Muistutamme, että meille saa esittää kysymyksiä tilaisuuden aikana. Aikaa meillä pehdytystilaisuuteen on varattuna noin puoli tuntia. Lopuksi pyydämme palautetta tilaisuuksista ja postereista laatimallamme palautelomakkeella. Jo tilaisuuden alussa kerromme osallistujille pyytävämme palautetta tilaisuudesta sen lopuksi.

Halusimme tehdä selväksi sen, että sosiaalityöntekijät kokevat lastensuojeluilmoituksia tehtävän joskus liian myöhään, jolloin tilanteeseen ei ole mahdollista puuttua ennaltaehkäisevästi (Paavola 2010: 10–11). Tämän takia olisi hyvä, jos lastensuojeluilmoituksia tehtäisiin matalammalla kynnyksellä. Meidän kokemuksemme mukaan varhaiskasvatuksen työntekijät saattavat tietää melko hyvin, missä tilanteissa lastensuojeluilmoitus on pakko tehdä. Epäselvää tuntuu olevan, että ilmoituksen tekemiseen riittää pelkkä huoli. Lastensuojeluilmoituksessa on kyse kuitenkin henkilön tekemästä omasta arvioinnista koskien sitä, tulisiko tarve lastensuojelulle selvittää (Lastensuojelun käsikirja 2019.) Halusimme myös tuoda esiin, että lastensuojelulaissa on säädetty varhaiskasvatuksen kuuluvan ehkäisevän lastensuojelun piiriin (Lastensuojelulaki 2007/417 § 3a). Meidän käsityksemme mukaan varhaiskasvattajat saattavat ajatella ennaltaehkäisevän lastensuojelutyön varhaiskasvatuksessa olevan jotain muuta, kuin heidän arkipäiväistä työtään. Kerromme, että toivomme materiaalimme tukevan henkilöstöä puuttumaan varhaisessa vaiheessa lapsen ja perheen pulmiin.

Huolen vyöhykkeet -posterin esittelyyn olimme varanneet viisi minuuttia. Posterin on selkeä ja tärkeät asiat kerrotaan posterissa tiiviisti. On tärkeää korostaa, että vyöhykkeillä ei ole tarkoitus luokitella perheitä tai asiakkaita, vaan ne ovat kehitetty vain omien työskentelysuhteiden, tilanteiden ja yhteistyötartpeiden jäsentelyyn. Tämän jälkeen esittelemme Mitä tehdä kun huoli herää -posterimme. Tämän posterin käsittelyyn olemme varanneet seitsemän minuuttia. Käymme posterin läpi etenemällä vaihe vaiheelta nuolien

mukaan. Posterissa on kohta, jossa pohditaan, onko asia kiireellinen. Tässä kohtaa kysymme työntekijöiltä, mitkä asiat voisivat olla niin kiireellisiä, että asiaan on tartuttava heti. Esimerkeiksi valitsimme muun muassa, että vanhempi tulee päihtyneenä hakemaan lasta, vanhempi ei hae lasta tai vanhempi on hakutilanteessa väkivaltainen tai uhkaava. Käymme kysymystä läpi yhdessä ja olemme varanneet tähän aikaa noin kolme minuuttia.

Huolen puheeksiotto-posterin läpikäymiseen olemme varanneet kymmenen minuuttia. Ensin esittelemme posterin; miten keskustelun voi aloittaa, miten valmistautua keskusteluun ja mitä ottaa huomioon keskustelun aikana ja sen jälkeen. Kerromme posterin olevan puheeksiottotilanteen tueksi, jotta kaikilla työntekijöillä olisi valmiudet ottaa asioita puheeksi. Puheeksiottoon kannattaa valmistautua havainnoimalla asioita, joista haluaa keskustella. Tällöin työntekijällä on konkreettisia asioita, joita kertoa huoltajille. Tulostamme THL:n huolen puheeksioton ennakointilomakkeen ja näytämme sitä koulutustilaisuudessa. Lomaketta voi hyödyntää esimerkiksi jäsentelemään omia ajatuksia ennen puheeksiottotilannetta. Korostamme, että kokemukset huolen puheeksiotosta ovat usein positiivisia ja vastaanotto riippuu paljon siitä, miten asiat muotoillaan. Jos huolta herättäviä asioita on monia ja ne eivät ole kiireellisiä, ne voi ottaa puheeksi myös pikkuhiljaa. Tällöin huoltajilla on paremmin aikaa käsitellä niitä.

Jokaisen vanhemman kohdalla täytyy miettiä, miten asiat otetaan puheeksi. Yksi toimintamalli ei sovi kaikille. Annamme työntekijöille case-tapauksen, ja työntekijät saavat miettiä pareittain tai pienissä ryhmissä, miten ottaisivat huolen puheeksi ja toimisivat tällaisen tilanteen tullessa kohdalle. Päätimme hyödyntää case-tapausta perehdytystilaisuuksissamme, sillä arvelimme sen toimivan hyvänä konkreettisena mallina. Uskoimme sen jäävän myös hyvin mieleen, koska työntekijät pääsevät yhdessä pohtimaan ja keskustelemaan tapauksesta. Tässä meidän case-tapauksemme:

Päiväkodissa on nelivuotias lapsi. Lapsi tulee usein päiväkotiin kuluneissa ja likaisissa vaatteissa. Lapsella ei ole tarkoituksenmukaisia vaatteita ja vaatteet ovat hänelle liian pieniä. Lapsi on myös selkeästi nälkäinen, varsinkin maanantaisin tullessaan hoitoon. Lapsi syö suuria annoksia. Lapsi asuu yhdessä vanhempiensa kanssa. Tilanne on jatkunut samanlaisena jonkin aikaa. Miten otat tilanteen puheeksi vanhempien kanssa?

Oma esimerkkivastauksemme puheeksiottoon on aloittaa kysymällä huoltajilta, onko heillä hetki aikaa jutella. Jos aikaa ei ole, kysyisimme, milloin olisi sopiva hetki palata asiaan. Kun aikaa keskustelulle olisi, kysyisimme vanhemmalta, miten ruokailutilanteet kotona sujuvat, ja miten lapsi syö. Kertoisimme lapsen vaikuttavan joskus päiväkodissa nälkäiseltä. Toisimme vanhemman tietoon lapsen vaatteiden olevan liian pieniä, ja lapsen tarvitsevan sopivan kokoisia ja säänmukaisia vaatteita, jotta ulkoilu ja muu toiminta päiväkodissa olisi mielekästä. Jos tilanteessa päästään yhteisymmärrykseen siitä, että perheessä on tarvetta tuelle, annetaan vanhemmille perhetyöntekijän yhteystiedot. Suunnittelimme, että otamme työntekijöiltä muutaman kommentin tapauksen ratkaisuun liittyen ja siirrymme lopetukseen. Samalla, kun käymme case-tapausta läpi, jaamme palautelomakkeet. Lopetukseen olimme varanneet kolme minuuttia. Kiitämme työntekijöitä siitä, että he osallistuivat tilaisuuteemme, ja että saimme tulla pitämään tilaisuutta. Työntekijät täyttävät palautelomakkeet anonymisti. Suunnittelimme, että kysymme myös suullisesti palautetta siitä, mitä osallistujat kokevat tilaisuuden heille antaneen.

7.3 Perehdytystilaisuuksien toteutus

Alkuperäisen suunnitelmamme mukaan olisimme järjestäneet kaksi tai kolme tunnin mittaista perehdytystilaisuutta. Työskentelyn edetessä tilaajapäiväkodin johtaja kertoi meille ensin aikaa olevan kuitenkin vain yhdelle puolen tunnin mittaiselle tilaisuudelle. Tämän jälkeen keskusteltuaamme saimme sovittua kolme puolen tunnin mittaista perehdytystilaisuutta kahdelle peräkkäiselle päivälle. Suunnitelman mukaisesti kaksi perehdytystilaisuuksista olisi järjestetty lastenhoitajille, ja yksi varhaiskasvatuksen opettajille. Ensimmäisen perehdytystilaisuuden saimme pidettyä sovitun mukaisesti. Toisen ja kolmannen tilaisuuden osalta suunnitelma kuitenkin muuttui nopeasti. Työntekijöiden palaveri ilmeisesti venyi, ja pääsimme aloittamaan toisen tilaisuuden puoli tuntia myöhässä, samaan aikaan kun kolmannen perehdytystilaisuuden oli määrä alkaa. Kysyessämme kolmannelta perehdytystilaisuudesta saimme vastauksen, ettei enempää kasvattajia pääsisi irtautumaan lapsiryhmistä. Kolmas perehdytystilaisuus jäi siis pitämättä.

Menimme jännittyneinä pitämään ensimmäistä perehdytystilaisuuttamme. Olimme harjoitelleet perehdytystilaisuuksien pitämistä yhdessä useaan kertaan. Tilaisuuksien asiasisältö oli meillä hyvin muistissa, sillä olimme käyttäneet postereiden tekemiseen niin paljon aikaa. Perehdytystilaisuus pidettiin pienessä toimistotilassa, joten tilaa ei ollut kovin paljoa. Koimme tilaisuuden alkaessa haasteeksi sen, ettemme tienneet tarkkaan,

kuinka moni työntekijä saapuisi paikalle. Tilaisuuden alkaessa paikalla oli kolme lastenhoitajaa, ja neljäs saapui kesken tilaisuuden. Tämä keskeytti myös hieman koko tilaisuutta, sillä lastenhoitajat juttelivat hetken keskenään lapsiryhmistä, ja ovi jäi auki, jolloin käytävältä kantautui melua toimistoon. Myös päiväkodin johtaja oli samassa tilassa, mutta hänellä oli verkkopalaveri, eikä hän osallistunut tilaisuuteemme. Tilaisuuden pieni osallistujamäärä mahdollisti sen, että kaikkien oli helppo nähdä posterit, ja perässä pysyminen oli varmasti helpompaa. Kaikkia postereita oli kaksi kappaletta, olimme asettelleet posterit pöydälle niin, että ne olivat selkeästi näkyvillä. Osallistujat kuuntelivat hiljaisina, eivätkä keskeyttäneet meitä kertoakseen huomioitaan. He vaikuttivat kuitenkin keskittyvän tilaisuuteemme hyvin. Osallistujat katselivat postereita samalla, kun me puhuimme, ja katsoivat myös meitä. Olimme tehneet muistiinpanot, jotka auttoivat meitä muistamaan, mitä asioita kävisimme läpi tilaisuudessa. Koimme, että meidät otettiin hyvin vastaan ensimmäisessä perehdytystilaisuudessa.

Olimme tehneet tarkan suunnitelman siitä, kuka esittelee minkäkin teeman tilaisuudessa. Tilaisuus eteni muuten suunnitelman mukaisesti, mutta case-paritehtävä ei edennyt kuten olimme suunnitelleet, koska osallistujat eivät kokeneet tarvitsevansa aikaa tilanteen pohtimiseen. Kävimme tilannetta läpi yhdessä kaikkien osallistujien kesken. Tilaisuuden aikana lastenhoitajien välillä ei kuitenkaan herännyt kovin paljoa keskustelua, mutta saimme osallistettua heitä jonkin verran case-tehtävällämme. Dialogisen oppimistilanteen kannalta olisi ollut hyvä, jos keskustelua olisi ollut enemmän. Tätä varten meidän olisi kuitenkin täytynyt suunnitella tilaisuuteen enemmän osallistavia menetelmiä, sillä case-tehtävä osoittautui yksinkertaisemmaksi kuin olimme ajatelleet. Pohdimme perehdytystilaisuuden jälkeen, että puheemme olisi voinut olla rauhallisempaa, sillä meillä oli hyvin aikaa tilaisuuden pitämiseen. Tilaisuuden pitäminen jännitti melko paljon, ja koimme kaikki puheemme olleen ajoittain takeltelevaa.

Toiseen ja kolmanteen perehdytystilaisuuteen mennessämme olimme huomattavasti rennompia, kuin ennen ensimmäistä tilaisuutta. Tilaisuuden eteneminen oli jo selkeänä mielessä, ja esiintyminen tuntui varmemmalta. Suunnitelman mukaan toinen tilaisuus olisi suunnattu varhaiskasvatuksen opettajille, ja kolmas lastenhoitajille. Toisen tilaisuuden alettua kysyimme, toteutuuko myös kolmas perehdytystilaisuus suunnitelman mukaan, ja paikalla olleet työntekijät kertoivat, ettei kolmanteen tilaisuuteen pääsisi irtautumaan osallistujia lapsiryhmistä. Toiseen tilaisuuteen osallistui sekä lastenhoitajia, että varhaiskasvatuksen opettajia. Osallistujia oli yhteensä neljä.

Tilaisuuden aikana esiintymisemme oli rennompaa ja varmempaa kuin ensimmäisessä tilaisuudessa. Etenimme myös toisessa tilaisuudessa suunnitelmamme mukaisesti. Myös tällä kertaa kuuntelijat vaikuttivat keskittyvän esitykseemme. Kysyimme osallistujilta, mitkä olisivat sellaisia tilanteita, jotka vaatisivat varhaiskasvatushenkilöstön välitöntä puuttumista. Emme kuitenkaan saaneet vastauksia, jolloin annoimme itse esimerkkejä. Olimme ajatelleet kysymyksen olevan helppo, mutta joko se oli haasteellisempi kuin luulimme, tai esitimme sen epäselvästi. Ensimmäisen perehdytystilaisuuden jälkeen päätimme muokata case-tehtävää niin, ettemme pyytäneetkään työntekijöitä pohtimaan asiaa pareittain, vaan he saivat heti kertoa mieleensä tulleita ajatuksia. Päädyimme tähän ratkaisuun, koska ensimmäisessä perehdytystilaisuudessa vastaukset olivat vaikuttaneet itsestään selviltä työntekijöille, joten koimme, että olisi tarpeetonta varata aikaa vastausten pohtimiseen.

Osallistujien vähyyden ja tehtävän oletetun helppouden vuoksi ajattelimme, että kaikkien yhteinen keskustelu olisi parikeskustelua toimivampi sekä rennompai vaihtoehto. Osallistujat kertoivat muutamia seikkoja, mutta keskustelu oli melko niukkaa, ja esitimme itse lopuksi lyhyen esimerkkivastauksen. Kuten myös ensimmäisessä perehdytystilaisuudessa, olisi tälläkin kertaa ollut hyvä kertoa kattavammin omista esimerkkivastauksistamme. Näin osallistujat olisivat kenties saaneet jotain uutta tietoa sen sijaan, että vain nyökyttelimme heidän vastauksilleen. Tässä olisi kuitenkin auttanut se, että etukäteen miettimämme case-vastaukset olisivat lukeneet kaikkien meidän muistiinpanoissamme.

Olimme harmissamme siitä, että emme saaneet mahdollisuutta pitää kolmatta perehdytystilaisuutta, koska tämä vaikuttaa luonnollisesti siihen, kuinka moni työntekijä perehdytykseen on päässyt osallistumaan. Vaikka posterit olivatkin selkeitä, niihin tutustuminen itsenäisesti voi olla työlästä. Postereiden hyödyntäminen voi sen vuoksi jäädä harmillisen vähäiseksi. Ilmeisesti joistain lapsiryhmistä ei päässyt paikalle yhtäkään kasvattajaa, jolloin varsinkin näissä tiimeissä posterit voivat herkästi jäädä hyödyntämättä.

7.4 Palaute ja reflektio perehdytystilaisuuksista

Keräsimme palautetta paperisilla palautelomakkeilla (Liite 2), jotka olimme laatineet ennen tilaisuuksia. Lomakkeissa oli kolme kysymystä, joihin vastattiin asteikolla 1-5. 1 merkitsi, että en osaa/en koe ja 5, että osaan/koen todella hyvin. Kysymykset olivat: kuinka paljon sait tilaisuudesta vinkkejä työhösi, tuntuuko sinusta, että osaat tämän tilaisuuden

jälkeen käyttää postereita ja koitko tilaisuuden toiminnalliset menetelmät tarkoituksenmukaisiksi. Kaksi viimeistä kysymystä olivat avoimia kysymyksiä: olisitko kaivannut jotain lisää tilaisuuteen, jos niin mitä, ja haluatko vielä lisätä jotain.

Ensimmäisessä perehdytystilaisuudessa saimme päiväkodin johtajalta palautetta, että postereista tuli miellyttävän näköiset. Myös yhteyshenkilömme kehui postereiden ulkonäköä ne nähtyään. Suullista palautetta saimme siitä, että posterit olivat selkeitä ja postereista on hyötyä. Yksi osallistujista kertoi, että ei ole koskaan ollut puheeksiottotilanteessa. Ensimmäisessä perehdytystilaisuudessa kukaan osallistujista ei vastannut avoimiin kysymyksiin. Toisessa perehdytystilaisuudessa saimme palautetta siitä, että postereimme käsittelevät tärkeää aihetta. Yksi osallistujista ei tiennyt ennalta, mitä tilaisuutemme tulee käsittelemään. Hän kysyikin jo ennen tilaisuuden alkamista, keitä me olemme. Osallistuja pohti kuitenkin, että syy tähän saattaa olla päiväkodin tiedonkulussa. Saimme tästä palautetta myös palautelomakkeen kautta. Lomakkeen alun kysymyksissä, joissa vastausvaihtoehtoja oli 1-5, kaikki vastaajat olivat antaneet palautetta numeroilla 3-5. Avoimiin kysymyksiin saimme mielenkiintoisia huomioita. Ne kuuluivat esimerkiksi näin:

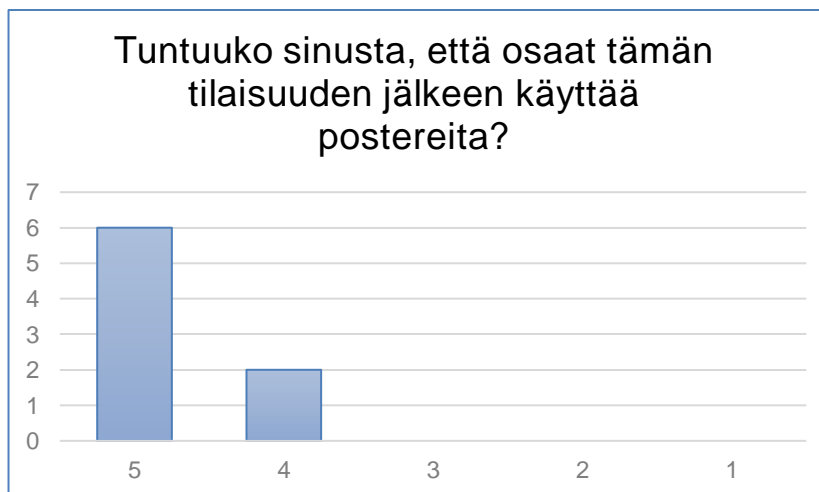
“Enemmän esimerkkejä huoltilanteista. Milloin on liian myöhään tehdä lastensuojeluilmoitusta?”

“Case:t ovat aina hyviä ja laittavat pohtimaan aihetta.”

Jäimme pohtimaan kysymystä siitä, milloin on liian myöhäistä tehdä lastensuojeluilmoitus. Emme osanneet ajatella, että joku voisi kaivata tukea tähän, koska tilanteet ovat hyvin tapauskohtaisia. Näemme asian niin, että ikinä ei ole liian myöhäistä tehdä lastensuojeluilmoitusta. Ajattelimme, että valmiit tapausesimerkit olisivat sopineet hyvin aiheen käsittelyyn, mutta tilaisuuteen sisällytettyyn tapaukseen emme saaneet juuri yhtään vastausta. Oli hämmentävää huomata, että niitä olisi kuitenkin kaivattu enemmän.



Kuvio 1. Kuinka paljon sait tilaisuudesta vinkkejä työhösi?



Kuvio 2. Tuntuuko sinusta, että osaat tämän tilaisuuden jälkeen käyttää postereita?



Kuvio 3. Koitko toiminnalliset menetelmät tarkoituksenmukaisiksi?

Kuinka paljon sait vinkkejä työhösi kysymykseen suurin osa vastasi todella paljon (5) tai paljon (4). Kaksi vastasi kysymykseen numeroasteikolla 3 (ks. kuvio 1). Osallistujat kertoivat, että työyhteisössä oli keskusteltu puheeksiotosta jonkin verran, ja tämä voi osaltaan selittää tulosta. Olisimme kuitenkin voineet kertoa konkreettisemmin työssä hyödynnettäviä asioita tilaisuudessa. Osallistujat kokivat, että he osaavat käyttää postereita joko erittäin hyvin (5) tai hyvin (4) (ks. kuvio 2). Tätä selittää se, että saimme palautetta kummassakin tilaisuudessa, että posterimme ovat selkeitä. Myös toiminnalliset menetelmät koettiin joko erittäin hyväksi (5) tai hyväksi (4) (ks. kuvio 3). Hieman ihmettelimme tätä, koska toiminnalliset menetelmät eivät osallistaneet osallistujia mielestämme kovin hyvin. Voi olla, että olimme muotoilleet kysymyksen huonosti ja osallistujat eivät ymmärtäneet, mitä kysymyksellä tarkoitimme. Voi myös olla, että negatiivisen palautteen antaminen koettiin epämukavaksi, koska tilaisuudessa oli niin vähän osallistujia kerrallaan.

Meille välittyi kuva, ettei opinnäytetyömme aiheen käsittelylle ollutkaan niin suurta tarvetta ja intoa, kuin olimme aiemmin ajatelleet. Perehdytystilaisuuksien aikataulut eivät pitäneet, mikä tosin on kokemuksiemme mukaan arkipäivää hektisessä päiväkotiympäristössä. Meitä ei vastaanotettu mitenkään päiväkodilla saapuessamme pitämään perehdytystilaisuuksia, ja tilaisuuksien osallistujamäärä oli vähäinen. Ensimmäisen tilaisuuden keskeytymisen jälkeen emme oikein tienneet, miten jatkaa tilaisuutta. Olimme ihmeissämme siitä, että lastenhoitajat eivät halunneet miettiä tapausesimerkkitehtävää, vaan kokivat heillä olevan jo tarpeellinen tieto tähän liittyen. Meille oli kuitenkin kerrottu, että työntekijät kaipaavat tukea puheeksiottoon. Voi olla, että perehdytystilaisuuksiin tuli satumalta työntekijöitä, joille puheeksiottotilanne on tuttu. Tämän johdosta muokkasimme hieman tehtävän rakennetta toista perehdytystilaisuutta varten. Aiheen käsittelyn tarpeettomuuden lisäksi jokseenkin välinpitämätön vastaanotto saattoi johtua myös yleisesti vallitsevasta tilanteesta varhaiskasvatuksen työkentällä. Varhaiskasvatus kärsii henkilöstöpulasta, esimerkiksi Etelä-Suomen alueella lähes puolet varhaiskasvatuksen johtotehtävissä toimivista henkilöistä kertoo, ettei kelpoista henkilöstöä ole tarpeeksi täyttämään avoimia työsuhteita (Eskelinen, Hjelt 2017: 47). Kun päiväkodin kiireistä arkea rasittaa mahdollinen henkilöstövajaus, on ymmärrettävää, ettei kiinnostusta varsinaisten työtehtävien ulkopuoliselle työlle välttämättä riitä, vaikka aihe olisikin tärkeä.

Toiminnallisia menetelmiä olisimme voineet hyödyntää enemmän, jotta perehdytystilaisuus olisi ollut vuorovaikutteisempi. Nyt vuorovaikutus jäi melko niukaksi. Osa osallistujista ei sanonut sanaakaan perehdytystilaisuuden aikana ja heidän kohdallaan osallista-

minen selkeästi epäonnistui. Meidän olisi pitänyt suunnitella etukäteen keinoja, joilla olisimme saaneet kaikkien mielipiteet kuuluviin. Toisaalta case-paritehtävämme oli tällainen, mutta se ei sopinut toteutettavaksi näin pienelle osallistujamäärälle. Olisi ollut hyvä, jos meillä olisi ollut varavaihtoehto pienen osallistujamäärän varalle. Palautekyselymme oli anonyymi, mutta osallistujamäärän vähyyden takia palautteissa oli tunnistamisen riski. Tämän toi esiin myös yksi työntekijöistä täyttäessään palautelomaketta.

Jännitimme tilaisuuksia paljon, mutta tilanteet olivat paljon rennompia, kuin kuvittelimme. Tähän vaikuttaa osaltaan se, että tilaisuuksissa oli paljon vähemmän osallistujia kuin ajattelimme etukäteen. Tämä saattaa johtua myös siitä, että päiväkodin henkilöstö ei ollut kovin tietoinen siitä, että tulemme pitämään perehdytystilaisuuksia. Ymmärryksemme mukaan henkilökuntaa ei ollut juurikaan tiedotettu tulostamme. Näin jälkikäteen mietittynä meidän olisi pitänyt tiedottaa tulostamme itse esimerkiksi tiedotteilla, joita olisimme jakaneet henkilöstön nähtäville.

Mielestämme otimme eri oppimistyyliä huomioon perehdytystilaisuudessamme. Posterimme olivat esillä ja se tukee visuaalista oppimista. Samaan aikaan kerroimme posteireista. Useimmat ihmiset oppivat visuaalisesti (Vainionpää 2006: 71). Ihminen muistaa puolet siitä, mitä näkee ja kuulee (Laino n.d.). Annoimme osallistujille mahdollisuuden oppia konkretian kautta tapausesimerkeillämme. Myös posterimme olivat konkreettisia. Toiminnallisissa harjoituksissa osallistujat pääsivät itse puhumaan. Ihminen muistaa suurimman osan siitä, mitä hän puhuu ja tekee samaan aikaan (Laino n.d.). Olimme suunnitelleet paritehtäviä ja yksin miettimistä tilaisuuteen, joten otimme sekä aktiiviset että reflektiiviset oppijat huomioon. Tapausesimerkissä ja keskustelun aloitusta pohiessa osallistujat saivat miettiä itse esimerkkejä ja tämä tuki aktiivisia oppijoita. Reflektiiviset oppijat saivat aikaa reflektoida tilaisuuden aikana ja toivottavasti reflektoinnille jäi aikaa myös tilaisuuksien jälkeen, jotta he oppivat parhaalla mahdollisella tavalla.

Olisimme voineet tilaisuuden aikana hyödyntää enemmän visuaalisuutta posterien lisäksi esimerkiksi kirjoittamalla ylös asioita, jotka tulivat esille tilaisuuksien aikana. Posterien asioita ei olisi ollut järkevää kirjoittaa uudelleen, mutta esimerkiksi keskustelun aloituksia olisimme hyvin voineet kirjata ylös. Olisimme jossain tehtävässä voineet pyytää myös osallistujia itse kirjoittamaan ylös esimerkiksi kiireellisiä tapauksia. Olisimme voineet kehottaa osallistujia tekemään muistiinpanoja, mikä olisi voinut auttaa heitä mieleen painamisessa. Tätä emme olleet tulleet ajatelleeksi ennen tilaisuuksia. Emme pystyneet aivan kaikkea ottamaan huomioon puolen tunnin perehdytystilaisuuden aikana,

mutta pyrimme suunnittelemaan tilaisuudet niin, että jokaiselle oppijalle olisi vähän jotakin, joka auttaa mieleen painamisessa. Jos olisimme tienneet etukäteen, minkälaiset ryhmät perehdytystilaisuuksiimme tulee osallistumaan, olisimme voineet suunnata opetuksemme paremmin juuri heille soveltuvaksi.

Mietimme koulutuksen rakenteen etukäteen emmekä puhuneet yli kahtakymmentä minuuttia putkeen ilman kuulijoiden osallistamista. Aloitus ja lopetus ovat tärkeitä koulutuksen kannalta. (Laino n.d.) Meillä aloitus oli vaikeaa, kun emme tienneet oliko tilaisuuteen tulossa vielä ihmisiä vai voisimmeko jo aloittaa. Ensimmäisen tilaisuuden alussa olisimme voineet itsekkin kysyä päiväkodin johtajalta, kuinka moni työntekijä olisi vielä tulossa. Toisen tilaisuuden alussa kysyimme työntekijöiltä, onko muita vielä tulossa, mutta he eivät osanneet vastata. Lopetuksemme taas toimi, osallistujat ymmärsivät, että tilaisuus loppuu. Käytimme lyhyitä ja ymmärrettäviä lauseita. Emme lukeneet suoraan muistiinpanoistamme, vaan puhuimme omin sanoin. Välillä äänemme saattoi olla monotonia, mutta pyrimme pitämään sen vaihtelevana. Paikallaan olo saattaa lisätä jännittämistä (Laino n.d), mutta perehdytystilaisuuksien pitopaikka oli niin pieni, että meillä ei ollut juurikaan tilaa liikkua siellä.

8 Prosessin kuvaus

Opinnäytetyöprosessin alkaessa aiheena oli varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun moniammatillinen yhteistyö ja sen tilaajana oli toinen päiväkotit. Lähdimme aluksi työstämään opinnäytetyötämme juurikin moniammatillisen yhteistyön näkökulmasta. Työskentelymme edetessä aihe kuitenkin tarkentui käsittelemään varhaiskasvatushenkilöstön toimintaa huolta herättävissä tilanteissa. Koimme tilaajan tarkoittaneen enemmän juuri sitä aihetta, ja sen käsittely tuntui tarpeellisemmalta. Ennen ensimmäistä tapaamista yhteishenkilömme kanssa hahmottelimme alustavaa ideaamme ja pohdimme lähestymistapaamme kehittämistehtävään liittyen. Ennen tapaamista meillä oli idea posterisarjasta, mutta meillä ei ollut konkreettista käsitystä siitä, mitä aiheita posterit voisivat käsitellä.

Otimme eettiset seikat huomioon jo opinnäytetyöprosessimme alussa. Kehittämistehtävässä meitä koskee salassapitovelvollisuus. Allekirjoitimme Touhulan salassapitosopimukset, ja toimitimme ne Touhulan laatupäällikölle. Lapset eivät olleet osallisina kehittämistehtävässä, joten me emme tarvinneet tutkimuslupaa Keravan kaupungilla. Perheystilaisuutemme palautelomakkeet kerättiin nimettöminä.

Päädyimme tekemään posterit, koska meidän mielestämme postereissa on sopiva määrä tietoa, jotta niihin jaksaa kiinnittää huomiota, ja tieto on aina helposti saatavilla posterin ollessa seinällä. Myös yhteishenkilömme näki posterit toimivana ideana. Ensimmäisessä tapaamisessa Touhula Jokilaivassa pyysimme yhteishenkilöä kertomaan päiväkodin tarpeista aiheeseen liittyen, ja hän esitteli meille muutaman case-esimerkin, joita päiväkodin henkilöstölle on tullut vastaan. Lisäksi kyselimme päiväkodin yhteistyökuvioista eri sosiaalialan tahojen kanssa. Tämän tapaamisen jälkeen hahmottelimme posterideaa pidemmälle ja päätimme kahden posterin aiheen. Aiheet valikoituivat päiväkodin tarpeiden mukaan.

Toisella tapaamisella päiväkodilla löimme lukkoon kolmannen posterimme idean, ja esittelimme alustavat mallit postereista. Päädyimme yhdessä yhteishenkilön kanssa siniiseen taustaan, koska totesimme sen olevan rauhoittavan oloinen, emmekä kaivanneet kirkkaita värejä rankkaa aihetta korostamaan. Myöhemmin teimme vielä hienosäätöä fonttiin ja sen kokoon liittyen. Opinnäytetyöprosessimme aikana yritimme konsultoida kahta Keravan kaupungin johtavaa sosiaalityöntekijää aiheeseemme liittyen. Emme kui-

tenkaan saaneet vastauksia yhteydenottoopyyntöihimme. Jälkikäteen ajateltuna totesimme, ettei konsultointi olisikaan ollut niin merkittävä lopputuloksen kannalta, kuin olimme työskentelymme alussa ajatelleet.

Toisen tapaamisen jälkeen kirjoitimme teoriapohjaa lisää opinnäytetyöllemme. Päädyimme kirjoittamaan moniammatillisuudesta, lastensuojeluilmoitusvelvollisuudesta ja ehkäisevästä lastensuojelusta huoltilanteiden lisäksi. Laadimme myös suunnitelman perehdytystilaisuuksille. Saimme ajaksi aluksi tunnin ja tämän jälkeen aika tarkentui puoleksi tunniksi. Etsimme tietoa eri koulutus- ja oppimistyyleistä ja kirjoitimme teoriaa niistä. Otimme oppimistyyliä huomioon suunnitellessamme perehdytystä. Pidimme toukuussa perehdytystilaisuudet. Kesän aikana lisäsimme ja hioimme teoriaa. Syksyllä saimme palautetta opinnäytetyöstämme opinnäytetyömme ohjaajilta. Syksyn aikana keskityimme hiomaan opinnäytetyötä uuden tekstin luomisen sijaan. Pohdimme, mikä oli tärkeää opinnäytetyömme aiheen kannalta. Perustelimme, miten teoria liittyy aiheeseemme ja poistimme teoriaa, joka ei liittynyt täsmällisesti siihen. Keskityimme myös työmme kielelliseen hiomiseen. Opinnäytetyöprosessin loppuvaiheessa tärkeäksi nousi reflektointi. Reflektoimme yhdessä oppimisprosessiamme ja työmme tuotoksia.

Olimme jo posterien työstämisen aikana ja perehdytystilaisuuksissa saaneet hyvin lyhyesti palautetta postereista. Halusimme kuulla tarkemmin henkilöstön ajatuksia postereista, esimerkiksi niiden ulkoasusta ja hyödynnettävyydestä. Tiedustelimme palautetta sähköpostitse muutama viikko perehdytystilaisuuden jälkeen, mutta emme saaneet palautetta. Pyysimme palautetta uudelleen muutama kuukausi perehdytystilaisuuksien jälkeen. Ajatuksenamme oli, että tällöin henkilöstöllä olisi ollut runsaammin aikaa tutustua postereihin, jolloin palautetta olisi ollut helpompaa antaa. Tällöinkään emme saaneet palautetta postereista. Kaiken kaikkiaan siis juurikin postereista saamamme palaute oli hyvin vähäistä. Opinnäytetyömme palauttamisen jälkeen pidämme siitä esittelytilaisuuden Touhula Kurkelassa. Koimme, että tilaisuus voisi olla antoisa sellaiselle päiväkodille, joka ei ole aiemmin kuullut opinnäytetyöstämme. Myös Touhula Kurkela sijaitsee Keravalla, joten yksiköiden toimintatavat ovat todennäköisesti melko samanlaiset.

9 Pohdinta

Työmme tavoitteena oli tuottaa varhaiskasvatushenkilöstölle selkeä materiaali liittyen lapsesta heräävään huoleen. Materiaalin avulla varhaiskasvatushenkilöstön tietämys huoltilanteesta toimimisesta parhaassa tapauksessa kasvaa. Ideaalitulanteessa olisimme päässeet seuraamaan sitä, jäävätkö posterit käyttöön, ja hyödynnetäänkö niitä tulevaisuudessa. Meillä ei kuitenkaan ole mahdollisuutta pidempiaikaiseen seurantaan. Voimme vain toivoa, että kasvattajat hyödyntävät postereita tarpeen mukaan. Kuitenkin tavoitteemme selkeän infomateriaalin laatimisesta toteutui perehdytystilaisuuksissa saadun palautteen perusteella. Saimme postereista yksinomaan hyvää palautetta. Myös perehdytystilaisuutemme keräsivät osallistujilta hyvää palautetta. Pohdimme kuitenkin, että kaikilla tilaisuuksiin osallistujilla ei tainnut olla tietoa siitä, että olemme tulossa pitämään kyseisiä perehdytystilaisuuksia. Olisimme voineet esimerkiksi jättää päiväkotiin tiedotteen liittyen perehdytystilaisuuksien pitämiseen. Tämä olisi voinut saada työntekijät pohtimaan etukäteen omaa osaamistaan aihepiiriin liittyen, jolloin keskustelu olisi voinut olla runsaampaa. Tämä olisi voinut vaikuttaa myös palautteen määrään.

Olemme tyytyväisiä siihen, että valitsimme informaatiomateriaalin muodoksi juuri posterit. Postereista tuli selkeät ja helposti hyödynnettävät. Esimerkiksi vihkoseen verrattuna postereiden etuna on selkeästi tiedon nopea saavutettavuus, kun posterit ovat esimerkiksi ryhmätilassa kaapinoven sisäpuolelle kiinnitettynä. Kun vihkosta joutuisi selaamaan etsiessään tarvitsemaansa tietoa, postereista tiedon löytää yhdellä vilkaisulla. Toisaalta vihkosen etuna olisi siihen mahtuvan tiedon huomattavasti laajempi määrä. Rajasimme aiheemme melko tarkkaan, jonka vuoksi asetimme etusijalle materiaalin helppokäyttöisyyden suuren tietomäärän sijaan. Myös videomuotoinen materiaali olisi voinut toimia. Se olisi tuonut uuden ulottuvuuden informaatiomateriaaliin, esimerkiksi esimerkkitapausten videointi tai animaatiomuodossa toteutettu esitys olisi voinut havainnollistaa esimerkkejä hyvin. Toisaalta myös videon haasteena olisi ollut tiedon vaikeampi saavutettavuus, jos yksittäistä asiaa etsiessään olisi täytynyt katsoa koko video läpi.

Pohdimme tarvetta posterien perehdytysmateriaalille. Perehdytysmateriaali olisi toiminut apuna posterien käyttöönotolle niille henkilöille, jotka eivät päässeet perehdytystilaisuuksiimme. Perehdytysmateriaali olisi tukenut myös postereiden pysymistä käytössä henkilöstön vaihtuvuudesta huolimatta, kun uudet työntekijät olisivat tutustuneet postereihin materiaalin avulla. Materiaalista olisi toki myös ollut hyötyä perehdytystilaisuuksiin osallistuneille, kun materiaalin avulla olisi voinut palauttaa mieleen unohtuneita seikkoja.

Näistä eduista huolimatta päädyimme siihen, että emme tehneet erillistä perehdytysmateriaalia. Koemme posterien olevan hyvin selkeitä ja helposti ymmärrettäviä, emmekä kokeneet, että perehdytysmateriaali olisi ollut merkittävä apu postereiden käyttöön-otossa. Tavoitteemme oli tehdä postereista itsestään juurikin mahdollisimman helposti ja vaivattomasti hyödynnettävät, eikä erillinen perehdytysmateriaali olisi välttämättä tukenut sitä.

Olisimme kenties voineet rajata aiheen toisin, ja lähestyä ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä varhaiskasvatuksessa esimerkiksi erilaisten työmenetelmien näkökulmasta, jolloin yhteistyö tilaajapäiväkodin kanssa olisi voinut olla hedelmällisempää. Koska kasvat-
tajien nykyinen osaaminen huoltilanteissa ja sen vahvistamisen tarpeellisuus jäi opinnäytetyömme myötä meille jokseenkin epäselkeäksi ristiriitaisten viestien takia, olisi kenties tarvetta kartoittaa tarkemmin, millaista varhaiskasvatushenkilöstön osaaminen huoltilanteissa on. Voisi olla tarpeellista selvittää, kokeeko henkilöstö saaneensa tarpeeksi tukea ja koulutusta huoltilanteisiin liittyen. Opinnäytetyön olisi voinut laatia myös esimerkiksi vanhempien näkökulmasta liittyen siihen, miten varhaiskasvatushenkilöstö on ottanut huolen puheeksi. Tällöin olisimme todennäköisesti tarvinneet useamman yhteistyöpäiväkodin, jotta materiaali olisi ollut riittävää.

Lähteet

Alasuutari, Maarit – Alasuutari, Pentti 2014. Sinun lapsesi ei ole sinun. Yksilöllisten varhaiskasvatussuunnitelmien taustat, tavoitteet ja käytännöt. Teoksessa Lapset, nuoret ja muuttuva hallinta. Satka, Mirja – Alanen, Leena – Harrikari, Timo – Pekkarinen, Elina (toim.) Tampere: Vastapaino.

Arnkil, Tom Erik – Eriksson, Esa 2012. Huoli puheeksi. Opas varhaisista dialogeista. Oppaita 60. Helsinki: Stakes. Saatavilla sähköisesti osoitteessa: <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90845/URN_ISBN_978-951-33-1792-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 16.4.2019.

Ellonen, Noora – Humpi, Sanna-Mari 2010. Lapsiin kohdistuva väkivalta ja hyväksikäyttö. Tapausten tunnistaminen, rikosprosessi ja viranomaisten yhteistyö. Poliisiammattikorkeakoulun tutkimuksia 40. Poliisiammattikorkeakoulu. Tampere. Saatavilla sähköisesti osoitteessa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/86714/Tutkimuksia%2040_web_valmis.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Luettu 23.10.2019.

Eskelinen, Mervi – Hjelt, Hanna 2017. Varhaiskasvatuksen henkilöstö ja lapsen tuen toteuttaminen. Valtakunnallinen selvitys. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Saatavilla sähköisesti osoitteessa: <<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80737/okm39.pdf?sequence=3&isAllowed=y>> Luettu 7.10.2019.

Halme, Nina – Perälä, Marja-Leena 2014. Lapsiperheiden huolet ja avunsaanti. Teoksessa Lammi-Taskula, Johanna – Karvonen, Sakari (toim.): Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 216–227.

Heino, Tarja 2009. Lastensuojelun tilastot, asiakkaat ja palvelut. Teoksessa Bardy, Marjatta (toim.): Lastensuojelun ytimissä. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 52–75. Saatavilla sähköisesti osoitteesta: <<https://thl.fi/documents/732587/741458/Teema%202009%205.pdf>>. Luettu 5.11.2019.

Heino, Tarja 2014. Lastensuojelun pirallinen tehtävä. Teoksessa Lammi-Taskula, Johanna – Karvonen, Sakari (toim.): Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 286–309.

Heinonen, Hanna – Iivonen, Esa – Korhonen, Merja – Lahtinen, Nina – Muuronen, Kaisu – Semi, Ritva – Siimes, Ulla 2016. Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Heroum, Jamila – Koskimäki, Henna 2017. Arjen apuna päiväkodissa: Opas lastensuojelusta ja perheiden palveluista Helsingissä. Opinnäytetyö. Helsinki: Laurea-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan tutkinto-ohjelma. Saatavilla sähköisesti osoitteessa: <<https://www.theseus.fi/handle/10024/129216>>. Luettu 17.5.2019.

Hiekkavuo, Aino 2017. Kuuden suurimman kaupungin lastensuojelun palvelujen ja kustannusten vertailu vuonna 2016. Kuusikko-työryhmä. Verkkodokumentti. Saatavilla sähköisesti osoitteessa: <https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/17_06_22_Kuusikko_lastensuojelu_2016.pdf>. Luettu 2.9.2019.

Hietämäki, Johanna – Kuusinen, Veera – Pursi, Katarina – Rajala, Rika 2017. Lastensuojeluilmoitusprosessi moniammatillisen yhteistyön näkökulmasta. Verkkoartikkeli. Yhteiskuntapolitiikka 82 (4). 417–429. Saatavilla sähköisesti osoitteesta: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135193/YP1704_Hietamakiym.pdf?sequence=2&isAllowed=y>. Luettu 5.11.2019.

Hirvonen, Jukka – Hujala, Anneli – Kekoni, Taru – Laulainen, Sanna – Mönkkönen Kaarina 2019. Moniammatillisuus käsitteinä ja käytänteinä. Teoksessa Kekoni, Taru – Mönkkönen, Kaarina – Pehkonen, Aini (toim.): Moniammatillinen yhteistyö. Vaikuttava vuorovaikutus sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Gaudeamus. 15–47.

Huhtanen, Kristiina 2004. Varhainen puuttuminen – Ennaltaehkäisevää ja korjaavaa toimintaa yhteiskunnan eri tasoilla. Teoksessa Keskinen, Soili – Virjonen, Heli (toim.): Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoidossa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. 188–210.

Hujala, Anne – Puonti, Annamajja – Saarnio, Tuula (toim.) 2004. Lastensuojelu tänään. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Itkonen, Jenny – Jääskeläinen, Anniina 2012. Arjessa mukana – Opas lastensuojelusta päiväkotien henkilökunnalle. Opinnäytetyö. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan tutkinto-ohjelma. Saatavilla sähköisesti osoitteessa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/45894/Itkonen_Jenny.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 17.5.2019.

Isoherranen, Kaarina 2012. Uhka vai mahdollisuus – moniammatillista yhteistyötä kehittämässä. Väitöskirja. Sosiaalitieteiden laitos. Helsingin yliopisto. Saatavana sähköisesti osoitteesta: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/37493/isoherranen_vaitoskirja.pdf?sequence=1>. Luettu 29.6.2019.

Kaukoluoto, Eeva 2010. Onko varhaisen tuen päiväkotimahdollinen? Väitöskirja. Käytännötieteiden laitos. Helsingin yliopisto. Saatavana sähköisesti osoitteesta: <<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/19878/onkovarh.pdf?>>. Luettu 28.2.2019.

Kuoppala, Tuula – Säkkinen, Salla 2019. Varhaiskasvatus 2018. Tilastoraportti 32/2019. Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavilla sähköisesti osoitteesta: <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138571/Tr32_19_vuositolasto.pdf?sequence=5&isAllowed=y> Luettu 4.11.2019.

Lapset, nuoret ja perheet 2019. Ehkäisevän työn malleja, menetelmiä ja työkaluja ammattilaisen työn tueksi. Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos. Päivitetty 2.9.2019. Saatavilla sähköisesti osoitteesta: <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi>. Luettu 28.10.2019.

Lastensuojelulaki 2007/417. Annettu Helsingissä 13.4.2007. Saatavilla sähköisesti osoitteesta: <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L5P25>>. Luettu 17.4.2019.

Laino, Jutta n.d. Verkko haltuun. Kouluttajan ABC. Ohjaamo. Verkkodokumentti. Saatavilla sähköisesti osoitteessa: <http://www.verkkohaltuun.fi/vinkkejaja_valineita/kouluttajan_abc/toiminnallisia_harjoituksia>. Luettu 2.5.2019.

Lastensuojelu 2018. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Verkkodokumentti. Päivitetty 4.6.2019. Saatavilla sähköisesti osoitteessa: <<https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/lapset-nuoret-ja-perheet/lastensuojelu/lastensuojelu>>. Luettu 2.9.2019.

Lastensuojelun käsikirja 2019. Lastensuojeluilmoitus ja sen tekeminen. Verkkodokumentti. Saatavilla sähköisesti osoitteessa: <<https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojeluilmoitus-ja-lastensuojeluasian-vireilletulo/lastensuojeluilmoitus#Kenell%C3%A4%20on%20velvollisuus%20ilmoittaa?>>. Luettu 17.5.2019.

Lipponen, Lasse – Salmi, Saara 2013. Lapsen voimavarat hyvinvoinnin edistäjinä: Alle kouluikäisten lasten hyvinvoinnin tukeminen vanhempien, päivähoiton ja neuvolan yhteistyöllä. Helsinki: Socca, Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus.

Luo luottamusta, suojele lasta n.d. Opas yhteistyöstä lapsia ja perheitä työssään kohtaaville. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavilla sähköisesti osoitteessa: <<https://verkkokoulut.thl.fi/documents/401561/412953/Luo+luottamusta+opas.pdf/cc22de1c-950d-70e8-933d-38f79ef4eca1>>. Luettu 11.9.2019.

Luoto, Sami 2018. Perhetyön jalkautuminen päiväkoteihin. Teoksessa Hyvinvoiva lapsi oppii ja kasvaa – varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos hyvinvoinnin tukena. Kehittämistyön tuloksia. Autio, Eva (toim.) Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavilla sähköisesti osoitteessa: <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137331/URN_ISBN_978-952-343-230-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 3.4.2019.

Lyyra, Virpi 2004. Vanhemmuutta vahvistavia keskusteluja päivähoitossa – perheterapeuttisia näkökulmia kasvatuskumppanuuteen. Teoksessa Keskinen, Soili – Virjonen, Heli (toim.): Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. 106–137.

Mönkkönen, Kaarina 2007. Vuorovaikutus. Dialoginen asiakastyö. Helsinki: Edita Prisma Oy.

Ovaska, Maria 2004. Päiväkotihenkilökunnan näkemyksiä perhetyöstä ja Kasvunturveprojektista. Teoksessa Keskinen, Soili – Virjonen, Heli (toim.): Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. 59–72.

Paananen, Reija – Gissler, Mika 2014. Hyvinvointi ulottuu sukupolvien yli. Teoksessa Lammi-Taskula, Johanna – Karvonen, Sakari (toim.): Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 208–215.

Paavola, Auli (toim.) 2010. Ehkäisevän lastensuojelu kirjava todellisuus. Lastensuojelun keskusliitto. Saatavilla sähköisesti osoitteessa: <https://www.lskl.fi/materiaali/lastensuojelun-keskusliitto/Ehkaisevan_lastensuojelun_kirjava_todellisuus.pdf>. Luettu 26.2.2019.

Pärnä, Katariina 2012. Kehittävä moniammatillinen yhteistyö prosessina. Väitöskirja. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Turun yliopisto. Saatavana sähköisesti osoitteessa: <<https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/77506/AnnalesC341Parna.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>. Luettu 28.2.2019.

Pölkki, Pirjo – Vornanen Riitta 2016. Role and Success of Finnish Early Childhood Education and Care in Supporting Child Welfare Clients: Perspectives from Parents and Professionals. Early Childhood Education Journal 44 (6). 581–594. Saatavilla sähköisesti osoitteessa: <<https://link.springer.com/article/10.1007%2Fs10643-015-0746-x>>. Luettu 16.4.2019.

Sosiaali- ja perhepalvelut 2019. Keravan kaupunki. Verkkodokumentti. Päivitetty 8.4.2019. Saatavilla sähköisesti osoitteessa: <<https://www.kerava.fi/palvelut/sosiaalija-perhepalvelut>>. Luettu 17.5.2019.

Strandén, Henna – Turpeinen, Carita 2017. Kun huoli herää: Opas varhaiskasvatuksen ammattilaisille. Opinnäytetyö. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan tutkinto-ohjelma. Saatavilla sähköisesti osoitteesta: <<https://www.theseus.fi/handle/10024/139400>>. Luettu 17.5.2019.

Talous- ja tilastotietoa 2019. Keravan kaupunki. Verkkodokumentti. Saatavilla sähköisesti osoitteessa: <<https://www.kerava.fi/kerava-info/yleistietoa/tilastotietoa>>. Luettu 6.5.2019.

Tanskanen, Ilona – Timonen-Kallio, Eeva (toim.) 2009. Lastensuojelun hyvät työkäytännöt. Turun ammattikorkeakoulu.

Vainionpää, Jorma 2006. Erilaiset oppijat ja oppimateriaalit verkko-opiskelussa. Väitöskirja. Opettajankoulutuslaitos. Tampereen yliopisto. Saatavana sähköisesti osoitteessa: <<http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/67572/951-44-6553-9.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>. Luettu 23.4.2019.

Varhaiskasvatuslaki 540/2018. Annettu Helsingissä 13.7.2018. Saatavilla sähköisesti osoitteessa: <<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540#Pidp445339584>>. Luettu 4.11.2019.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Opetushallitus. Määräykset ja ohjeet. Saatavilla sähköisesti osoitteessa: <https://www.oph.fi/download/195244_Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet19.12.2018.pdf>. Luettu 3.4.2019.

Huolen vyöhykkeet

Huom! Huolen vyöhykkeitä ei tule käyttää lapsen tai perheen luokittelun tai rekisteröinnin välineenä, vaan niiden tarkoituksena on auttaa jäsentämään omaa työskentelyä

Ei huolta

Koet, että asiat ovat hyvin. Pystyt tukemaan lapsen kasvua ja kehitystä, työ lapsen ja vanhempien kanssa sujuu ja vuorovaikutus on toimivaa.

Pieni huoli

Mielessäsi käy ehkä useastikin pieni huoli tai ihmettely. Sinulla on kuitenkin vahva luottamus omaan auttamismahdollisuusi ja kykyihisi. Muutos on saavutettavissa omin keinoin.

Tuntuva huoli, huolen harmaa vyöhyke

Sinulla on kasvavaa huolta ja tunnet tarvetta lisätuelle. Koet kuitenkin pelkoa tilanteen liioittelusta, ja epävarmuutta siitä, keitä kokonaisuudessa on lopulta mukana ja mikä olisi paras oma toimintatapa tilanteen ratkaisemiseksi.

Suuri huoli

Koet, että keinosi ovat lopussa ja sinusta tuntuu, että asiakkaalle käy huonosti, ellei tilannetta saada muutettua heti. Pitkittyvässä pulmatilanteessa huoli voi kasvaa tuntuvaan suureksi. Tarvittavat yhteistyötahot on saatava välittömästi mukaan.

MITÄ TEHDÄ KUN HUOLI HERÄÄ?

OTA ASIA PUHEEKSI TIIMISI KANSSA. OVATKO MUUT HUOMANNEET SAMAN KUIN SINÄ?

MUUT JAKAVAT SAMAN HUOLEN. ONKO ASIA KIIIREELLINEN?

KYLLÄ, ASIA ON HOIDETTAVA HETI

EI, ASIA VOIDAAN HOITAA LÄHIPÄIVINÄ

KESKUSTELE ASIASTA PÄIVÄKODIN JOHTAJAN KANSSA JA OTA YHTEYTTÄ **LASTENSUOJELUN PÄIVYSTÄJÄÄN (MA-TO 8-15, PE 8-13) 040 318 2611**

TAI
KESKI-UUDENMAAN SOSIAALIPÄIVYSTYKSEEN 040 315 3970

KERRO VANHEMMILLE, ETTÄ LASTENSUOJELUILMOITUS TEHDÄÄN

KESKUSTELUN JÄLKEEN TOTEATTE, ETTEI OLE AIHETTA HUOLEEN. JÄÄ KUITENKIN SEURAAMAAN TILANNETTA.

JOS ASIA EI VAADI LASTENSUOJELUILMOITUSTA, ANNA PERHEELLE PERHETYÖNTEKIJÄN YHTEYSTIEDOT

ANNA METSOLA 040 318 2021

KESKUSTELE ASIASTA PÄIVÄKODIN JOHTAJAN KANSSA JA OTA ASIA PUHEEKSI VANHEMPIEN KANSSA. ONKO TARVETTA LASTENSUOJELUILMOITUKSELLE?

JOS NÄET TARPEEN LASTENSUOJELULLE, KERRO SIITÄ VANHEMMILLE. PÄÄSETTEKÖ YHTEISYMMÄRRYKSEEN TILANTEESTA?

EMME PÄÄSE

KYLLÄ PÄÄSEMME

YHTEYDENOTTO SOSIAALIHUOLTOON TUEN TARPEEN ARVIOIMISEKSI 0403182611 (MA-PE 9-12), MUINA AIKONA KERAVAN KAUPUNGIN VAIHTEEN KAUTTA (09)29491 TAI LOMAKKEELLA (LÖYTYY KERAVAN NETTISIVUILTA)

Miten ottaa huoli puheeksi?

Mieti rauhassa, mistä asioista olet huolissasi lapseen liittyen. Mitä tapahtuu, jos huolta ei oteta puheeksi?

Ennakoi, miten huolen jakamisesi otetaan vastaan. Jos uskot tilanteen käyvän uhkaavaksi, ota työkaveri avuksi.



Mieti oikea aika ja paikka. Perheellä on oikeus rauhalliseen tilaan, jossa vaihtolovelvollisuus säilyy. Varmista, että kaikilla on keskusteluun riittävästi aikaa.

Jos mahdollista, sovi keskusteluaika perheen kanssa etukäteen. Kerro, mistä on tarkoitus keskustella, jolloin he saavat valmistautua.

Muista: Mitä varhaisemmassa vaiheessa otat huolen puheeksi, sitä varhaisemmassa vaiheessa yhteistyö voidaan aloittaa.

Pyydä perheeltä apua huolen jakamiseen. Älä syyllistä heitä. Keskustelun aloitus kannattaa mieltä valmiiksi. Keskustelun voit aloittaa yllämainitun lisäksi esimerkiksi näin:

"Olemme päiväkodissa huomanneet, että..."

"Miten teillä kotona sujuu x asia?"

"Miten asiat ovat sujuneet sen jälkeen, kun viimeksi puhuimme? Oletteko huomanneet muutosta x asiassa?"

Kiinnitä huomiota keskustelun aikana eleisiisi ja ilmeisiisi.

Huomioi aiempi työskentely perheen kanssa. Ehdota tukimuotoja, joita ei ole vielä kokeiltu.

Pohdi keskustelun jälkeen, vähenikö huolesi, ja etenikö keskustelu toivotulla tavalla.

Mieti, miten jatkat työskentelyä.

On tärkeää hahmottaa perheen vahvuudet. Tällöin positiivinen ilmapiiri pysyy helpommin yllä keskustelussa.

